

FOTO: https://ec.europa.eu/reform-support/what-we-do/green-transition_sl

STROKOVNA IN TEHNIČNA PODPORA PRI IZVEDBI CELOVITE PRESOJE VPLIVOV NA OKOLJE ZA PROGRAM EVROPSKE KOHEZIJSKE POLITIKE 2021–2027

FAZA: VSEBINJENJE

LJUBLJANA, 07. 1. 2022

Naročnik: Republika Slovenija
Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
Kotnikova ulica 5
1000 Ljubljana

Skrbnik pogodbe na strani naročnika: mag. Jože Petkovšek

Izdelovalec: ZaVita, svetovanje, d.o.o.
Tominškova 40
1000 Ljubljana

Vodja projekta: Matjaž Harmel

Skrbnica pogodbe: Sabina Cepuš

Vodja projekta priprave dodatka: Sašo Weldt

Ključni strokovnjaki:
Matjaž Harmel, univ. dipl. gozd.
Klemen Strmšnik, univ. dipl. geog.
Sabina Cepuš, univ. dipl. ekol.
Aleksandra Krajnc, univ. dipl. geog.
Sašo Weldt, univ. dipl. biol.
Matevž Premelč, univ. dipl. geog.

Razširjena ekipa sodelavcev:
Samo Škrjanec, univ.dipl. inž. gozdarstva
Eva Harmel, mag. inž. kraj. arh.
Jerneja Harmel, mag okoljskih znanosti (RAvstrija)

Projekt: Strokovna in tehnična podpora pri izvedbi celovite presoje vplivov na okolje
za Program evropske kohezijske politike 2021–2027

Faza: Vsebinjenje

Številka pogodbe: 45/2021; C1541-21M800005

Številka projekta: 287/2021

Ključne besede: celovita presoja vplivov na okolje | okoljsko poročilo | stanje okolja |
okoljski cilji | okoljski kazalci

Datum: 07. 1. 2022

KAZALO

1	Uvod.....	2
1.1	Ozadje za pripravo okoljskega poročila in okvir	2
2	Izhodišča za pripravo okoljskega poročila.....	3
2.1	Opis programa	3
2.2	Vsebinjenje (Scoping)	14
2.3	Okoljski cilji, kazalci in merila vrednotenja	30
2.3.1	Okoljski cilji	30
2.3.2	Okoljski kazalci	31
2.4	Predlagana metodologija in Merila vrednotenja.....	37
3.1	Izhodišča za presojo „načela, da se ne škoduje bistveno“	42
3.2	Metoda izvedbe presoje „načela, da se ne škoduje bistveno“	44
4.1	Viri.....	47
4.2	Zakonodaja	48

1 UVOD

1.1 OZADJE ZA PRIPRAVO OKOLJSKEGA POROČILA IN OKVIR

Predmetno poročilo se nanaša na vsebinjenje v okviru strokovne in tehnične podpore pri pripravi in izvedbi celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) programa evropske kohezijske politike 2021–2027.

V skladu z določili *Direktive 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje* in *Zakona o varstvu okolja (ZVO-1)* je treba pri pripravi plana oz. v danem primeru programa, katerega izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti celovito presojo vplivov njegove izvedbe na okolje. Okoljsko poročilo je glede na *Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje* dokument, v katerem se opredelijo, opišejo in ovrednotijo pomembni vplivi izvedbe programa na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturne dediščine ter možne alternative, ki upoštevajo okoljske cilje in značilnosti območja, na katerega se program nanaša. Če se program nanaša na zavarovana območja, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvena območja v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave (varovana območja), se pri pripravi okoljskega poročila uporabljajo tudi določbe *Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja*.

Javno naročilo po pogodbi št. C1541-21M800005 vključuje izdelavo okoljskega poročila z dodatkom za presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja in izvajanje drugih aktivnosti, potrebnih za uspešen zaključek postopka celovite okoljske presoje obravnavanih programov.

Glede na trenutno stanje priprave programskih dokumentov za obdobje 2021–2027 se *Program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027, Osnutek, Ljubljana, november 2021* (v nadaljevanju program) upošteva kot osnovna podlaga za pripravo predmetnega poročila. Gre za osnutek programa, ki bo v nadaljnjih fazah usklajevanj še predmet sprememb in dopolnitev.

Skladno z Aneksom k pogodbi št. 2 je predmet naročila tudi Dodatek za presojo »načela, da se ne škoduje bistveno« v skladu s Tehničnimi smernicami za uporabo »načela da se ne škoduje bistveno« (v nadaljevanju tehnične smernice) v skladu z Uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost¹. Vsebina Dodatka za presojo »načela, da se ne škoduje bistveno« in tehnične smernice so podrobneje predstavljeni posebej v poglavju 3.

¹Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost, OJ L 57, 18.2.2021, p. 17–75

2 IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO OKOLJSKEGA POROČILA

Faza vsebinjena in poročilo vezano na to fazo projekta vsebinsko sovpadajo z Izhodišči za pripravo Okoljskega poročila kot jih določa 4. člen *Uredbe o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje*. Izhodišča za pripravo Okoljskega poročila obsegajo okoljske cilje programa, merila vrednotenja in metodologijo ugotavljanja in vrednotenja vplivov programa na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino.

2.1 OPIS PROGRAMA

Ime programa	Program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027, Osnutek, Ljubljana, november 2021 (osnutek programa, ki bo še predmet sprememb in dopolnitev)
Pripravljačec programa	Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
Območje izvajanja programa	celotna Slovenija
Obdobje izvajanja programa	2021–2027
Namenska raba programa	Ni določena
Dodeljena finančna sredstva (nacionalni prispevek in prispevek Unije) [mio EUR]	Skupaj: 4.396,90 (Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR): 1.375,50 (manj razvite regije), 922,00 (bolj razvite regije); Evropski socialni sklad plus (ESS+): 568,82 (manj razvite regije), 381,27 (bolj razvite regije); Kohezijski sklad (KS): 844,93; Sklad za pravični prehod (SPP): 304,38)

Sveženj kohezijskih uredb je bil sprejet 24. junija 2021 ter objavljen v Uradnem listu EU 30. junija 2021, s čimer so bile podane pravne podlage za pripravo ter oddajo nacionalnih programov evropske kohezijske politike (EKP) za obdobje 2021–2027.

Cilje politik (CP), ki jih podpirajo skladi opredeljuje Evropska komisija (EK) na ravni vseh držav članic v okviru *Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko* (skupna kohezijska uredba), pri čemer je zajeta večina tematskih ciljev (11) iz obdobja 2014–2020.

Prednostne naloge (PN) so prepuščene izbiri držav članic, medtem ko so specifični cilji (SC) tako kot cilji politik opredeljeni na ravni EU s strani EK.

Slovenija se je v skladu z navedeno uredbo odločila za pripravo enega programa na nacionalni ravni, ki obsega ukrepe, sofinancirane iz

- Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR),
- Evropskega socialnega sklada plus (ESS+),
- Kohezijskega sklada (KS) ter
- Sklada za pravični prehod (SPP).

Program mora izkazovati upravičenost izbranih ciljev politik, prednostnih nalog in specifičnih ciljev.

Preglednica 1: Cilji politik (CP), prednostne naloge (PN), specifični cilji (SC) in naložbe

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
CP 1: pametna Evropa <u>Strateški okvir:</u> Raziskovalna in inovacijska Strategija Slovenije 2021-2030 (v razpravi), Slovenska industrijska Strategija 2021-2030, Načrt razvoja gigabitne infrastrukture, Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti		Skupaj: 591,33 ESRR: 372,10 (vzhod), 219,23 (zahod) ESS+: 0 KS: 0 SPP: 0
PN1: Pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe • SC 1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij • SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanjem delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami • SC 1.3: Razvoj znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in podjetništvo • SC 1.4: Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe	SC 1.1: • Izboljšanja inovacijskega sistema v Sloveniji in spodbud za prenos znanja. • Krepitev kapacitet za raziskave • Krepitev sodelovanja med raziskovalnimi organizacijami, gospodarstvom, upravo in ostalimi deležniki. • Sodelovanje v evropskem raziskovalnem prostoru in krepitev sinergij med različnimi viri financiranja in razvojne internacionalizacije s spodbujanjem sodelovanja podjetij in raziskovalno-razvojnih institucij na skupnih raziskovalno-razvojno-inovacijskih projektih na mednarodni ravni SC 1.2: • Razvoj in optimizacija ekosistema za podporo podjetništvu in inovativnosti • Prehod novih podjetniških podjetij in novonastalih podjetij v fazo hitrejše rasti (start-up podjetja in podjetja v prehodu v naslednjo fazo rasti) in ukrepov za hitrorastoča podjetja za (scale-up podjetja) • Rast in razvoja podjetij (različne spodbude, kot npr. spodbude za inovacije, družbene, idr.), • Internacionalizacija in sodelovanje na področju makroregij preko oblikovanja partnerstev s podjetji na tujih trgih, promocije in krepitev blagovnih znamk proizvodov in storitev slovenskih podjetij v tujini ter skupnih vlaganj na tujih trgih, SC 1.3:	Skupaj: 1.021,6 ESRR: 453, 65 (manj razvite regije), 567,95 (bolj razvite regije) ESS+: 0 KS: 0 SPP: 0

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
	- Krepitev znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in v podporo inovativnosti za podjetja in ostale deležnike v gospodarstvu. - Priprava in izvajanje fleksibilnih študijskih programov za izpopolnjevanje diplomantov. - Krepitev znanj in spretnosti sistemskih izvajalcev pametne specializacije. SC 1.4: - Digitalizacija javnih storitev. - Spodbujanje digitalne preobrazbe podjetij. - Spodbujanje digitalne preobrazbe družbe.	
PN 2: Pametnejša Evropa s spodbujanjem digitalizacije SC 2.1: Izboljšanje digitalne povezljivosti	Vsebine digitalne povezljivosti (širokopasovnih povezav) v tem trenutku še niso definirane.	Sredstva niso definirana.
CP 2: zelena Evropa <u>Strateški okvir:</u> Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt do leta 2030, Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050, Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi nesrečami in drugimi nesrečami v letih od 2016 do 2022, Predhodna ocena poplavne ogroženosti RS, Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode (2020), Operativni program oskrbe s pitno vodo (osnutek), Program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov v RS, Program upravljanja območij Natura 2000, Prednostni okvir ukrepanja za Slovenijo, Strategija razvoja prometa v RS do 2030, Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti		Skupaj: 763,18 ESRR: 367,25 (vzhod), 115,84 (zahod) ESS+: 0 KS: 280,10 SPP:0
PN3: Bolj zelena, nizkoogljična Evropa s spodbujanjem prehoda na čisto in pravično energijo, zelene in modre naložbe, krožno gospodarstvo, prilagajanje podnebnim spremembam ter preprečevanje in upravljanje tveganj SC 3.1: Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov SC 3.2: Spodbujanje energije iz obnovljivih virov v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, vključno s	SC 3.1 - Ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu. - Ukrepi energetskih prenov stavb (tudi javnih) z upoštevanjem trajnostne gradnje ter pametnim upravljanjem sistemov v in na stavbah (tudi javnih). - Ukrepi ozaveščanja socialno ranljivih skupin in omogočanje njihovega dostopa do nepovratnih sredstev ter zmanjšanje energetske revščine. SC 3.2	Skupaj: 992,69 ESRR: 401,64 (manj razvite regije), 253,08 (bolj razvite regije) ESS+: 0 KS: 337,97 SPP: 0

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
trajnostnimi merili, določenimi v navedeni direktivi • SC 3.3: Razvojem pametnih energetskih sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E) • SC 3.4: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč ter odpornosti, ob upoštevanju ekosistemskih pristopov • SC 3.5: Spodbujanje dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri • SC 3.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri • SC 3.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanjem vseh oblik onesnaževanja	• Spodbujanje prehoda na OVE (sončna energija, biomasa in geotermalna energija), vključno z ukrepi ozaveščanja javnosti o pomenu prehoda na OVE in RRI na navedenih področjih. • Nadaljevanje obstoječih instrumentov spodbujanja razvoja sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja na OVE in odvečno toploto. • Razvoj in proizvodnja čistejših virov energije in alternativnih goriv. SC 3.3 • Spodbujanje lokalnih energetskih skupnosti. • Spodbujanje naložb in tehnologij za pretvorbo viškov električne energije iz OVE ter povezovanje omrežij za potrebe shranjevanja energije ob pretvorbi. SC 3.4 • Zmanjšanje poplavne ogroženosti na območjih pomembnega vpliva poplav, ki izkazujejo najvišjo stopnjo pripravljenosti za izvedbo. • Nadgradnja sistema za opozarjanje in osveščanje na vremensko pogojene izredne razmere ter prilagajanje nanje v spremenjenem podnebj. • Ukrepi za odziv na podnebno pogojene nesreče. SC 3.5 • Odprava neskladij v aglomeracijah s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE. • Spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri z urejanjem vodovodnih sistemov nad 10.000 prebivalcev. SC 3.6 • Spodbujanje krožnih inovacijskih procesov in učinkovite rabe virov v podjetjih. • Reaktivacija funkcionalno razvrednotenih območij. • Spodbujanje investicij za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki, za krepitev podpornega okolja na tem področju celotne države	

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
	in s tem izboljšanje samozadostnosti države, skladno s hierarhijo ravnanja z odpadki. SC 3.7 • Ukrepi za izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti v omrežju Natura 2000 in na drugih prednostnih območjih varstva narave. • Izboljšanje sistema seznanjanja in opozarjanja državljanov o onesnaženosti zunanjega zraka. • Vzpostavitev zunanjih večfunkcionalnih rekreativnih površin.	
PN 4: Spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti • SC 4.1: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika	SC 4.1 • Infrastruktura za trajnostno mobilnost v urbanih območjih. • Spodbujanje uporabe alternativnih goriv v mestih.	Skupaj: 140,13 ESRR: 46,08 (manj razvite regije), 47,03 (bolj razvite regije) ESS+: 0 KS: 0 SPP: 0
CP 3: povezana Evropa <u>Strateški okvir:</u> Strategija razvoja prometa v RS do 2030, Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt do leta 2030, Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti		Skupaj: 606,46 ESRR: 186,32 (vzhod), 0 (zahod) ESS+: 0 KS: 420,14 SPP: 0
PN 5: Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti in regionalne povezljivosti IKT • SC 5.1: Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega na podnebne spremembe • SC 5.2: Razvoj in krepitev trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo	SC 5.1 • Nadgradnja proge Ljubljana-Divača. • Nadgradnja železniške proge na odseku Kranj-Jesenice. • Nadgradnja medpostajnih odsekov na železniški progi Zidani Most-Dobova SC 5.2 • Nadgradnja železniške proge Maribor – Prevalje – d.m. – Faza 1. • Nadaljevanje del na 3. razvojni osi. • Državno kolesarsko omrežje. • Spodbujanje trajnostne mobilnosti na horizontalni ravni.	Skupaj: 734,11 ESRR: 227,15 (manj razvite regije), 0 (zahod) ESS+: 0 KS: 506,96 SPP: 0
CP 4: družbena Evropa <u>Strateški okvir:</u> Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja, Strategije visokega šolstva, izobraževanja odraslih in višjega strokovnega izboraževanja (osnutki), Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva, Nacionalni program ukrepov vlade RS za Rome, Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti		Skupaj: 768,74 ESRR: 158,18 (vzhod), 0 (zahod) ESS+: 464,16 (vzhod), 146,41 (zahod) KS: 0 SPP: 0

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
PN 6: Odzivni trg dela; Znanja, kompetence in spretnosti za prilagajanje globalnim spremembam in izboljšanje zaposljivosti SC 6.1: Izboljšanje dostopa do zaposlitve in aktivacijski ukrepi za vse iskalce zaposlitve, zlasti mlade, predvsem z izvajanjem jamstva za mlade, dolgotrajno brezposelne in prikrajšane skupine na trgu dela ter neaktivne osebe kot tudi s spodbujanjem samozaposlovanja in socialnega gospodarstva SC 6.2: Posodabljanje institucij in služb trga dela za oceno in predvidevanje potreb po veščinah ter zagotavljanje pravočasne in prilagojene pomoči in podpore pri usklajevanju ponudbe in povpraševanja na trgu dela, prehodih in mobilnosti SC 6.3: Spodbujanje uravnotežene zastopanosti spolov pri udeležbi na trgu dela, enakih delovnih pogojev ter boljšega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, tudi z dostopom do cenovno ugodnega otroškega varstva in oskrbe za vzdrževane osebe SC 6.4: Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje SC 6.5: Izboljšanje kakovosti, vključenosti, učinkovitosti in relevantnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela, vključno s potrjevanjem neformalnega in priložnostnega učenja, da bi podprli	SC 6.1 - Ukrepi aktivne politike zaposlovanja. - Programi za ohranitev na trgu dela tistih skupin, katerih (samo)zaposlitev je ogrožena ali začasna. - Naslavljanje zmanjševanja oz. preprečevanja prekarnosti mladih. - Programi na področju kulture. SC 6.2 - Razvoj in nadgradnja platforme za dolgoročno napovedovanje kompetenc oz. znanj in spretnosti. - Modernizacija storitev in povezovanje institucij trga dela. SC 6.3 - Ukrepi predmetnega specifičnega cilja niso predvideni. SC 6.4 - Dvig kvalitete delovnega okolja in pogojev za delo s ciljem podaljševanja obdobja delovne aktivnosti, predvsem starejših, vključno z javnim sektorjem. - Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja s poudarkom na prenosu znanja in usposobljenosti med generacijami: SC 6.5 - Krepitev ključnih kompetenc. - Spodbujanje razvoja novih vsebin na področju izobraževanja nadarjenih dijakov. - Krepitev sodelovanja izobraževalnih ustanov z delodajalci oziroma socialnimi partnerji. - Oblikovanje celovitega podpornega okolja na visokošolskih zavodih. - Karierna orientacija, vključno z krepitvijo kariernih centrov za mlade. - Ukrepi na področju štipendij za specializirane poklice v kulturi. - Karierni razvoj strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju. SC 6.6	Skupaj: 710,59 ESRR: 52,17 (manj razvite regije), 0 (bolj razvite regije) ESS+: 394,20 (manj razvite regije), 264,22 (bolj razvite regije) KS: 0 SPP: 0

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
pridobivanje ključnih kompetenc, tudi podjetniških in digitalnih veščin, ter s spodbujanjem uvedbe dualnih sistemov usposabljanja in vajeništev • SC 6.6: Spodbujanje enakopravnega dostopa do kakovostnega in vključujočega izobraževanja in usposabljanja ter dokončanja takega izobraževanja in usposabljanja, zlasti za prikrajšane skupine, in sicer od predšolske vzgoje in varstva prek splošnega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja, do terciarne ravni ter izobraževanja in učenja odraslih, vključno z olajševanjem učne mobilnosti za vse in dostopom za invalide • SC 6.7: Spodbujanje vseživljenjskega učenja, zlasti prožnih možnosti za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo za vse, ob upoštevanju podjetniških in digitalnih veščin, boljše predvidevanje sprememb in zahtev po novih veščinah na podlagi potreb trga dela, olajševanje kariernih prehodov in spodbujanje poklicne mobilnosti • SC 6.8: Z izboljšanjem učinkovitosti trgov dela in vključevanjem vanje ter dostopom do kakovostne zaposlitve z razvojem socialne infrastrukture in spodbujanjem socialnega gospodarstva • SC 6.9: Doslednejše zagotavljanje enakega dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev na področju izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja z razvojem dostopne infrastrukture, tudi s krepitvijo odpornosti za	• Ukrepi v okviru predmetnega specifičnega cilja niso predvideni. SC 6.7 • Izvajanje promocijskih in animacijskih aktivnosti ter učne pomoči. • Pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti. • Razvijanje in izvajanje programov nadaljnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter izpopolnjevanja. • Spodbujanje dviga izobrazbene ravni posameznikov. • Razvoj in krepitev kompetenc mladih. • Vseživljenjska karierna orientacija. • Nadaljnji razvoj e-gradiv, drugih gradiv ter programov za izobraževanje in usposabljanje. • Krepitev usposobljenosti izobraževalcev odraslih. SC 6.8 • Ukrepi v okviru predmetnega specifičnega cilja niso predvideni. SC 6.9 • Investicije v obstoječe in nove objekte srednjega in visokega šolstva. • IKT infrastrukture in opreme javnih visokošolskih zavodov in javnih visokošolskih knjižnic • IKT infrastrukture in opreme mladinskih organizacij.	

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
izobraževanje in usposabljanje na daljavo in prek spleta		
PN 7: Vzdržen, vključujoč in kvaliteten sistem dolgotrajne oskrbe in zdravstvenega varstva ter zagotavljanje dostojnega življenja in vključenosti za vse SC 7.1: Pospeševanje dejavnega vključevanja za spodbujanje enakih možnosti, nediskriminacije in aktivne udeležbe ter povečevanje zaposljivosti, zlasti za prikrajšane skupine SC 7.2: Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav, tudi migrantov SC 7.3: Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot so Romi SC 7.4: Krepitev enakopravnega in pravočasnega dostopa do kakovostnih, vzdržnih in cenovno ugodnih storitev, vključno s storitvami, ki spodbujajo dostop do stanovanj in storitev oskrbe, usmerjene v posameznika, vključno s storitvami zdravstvene oskrbe; posodabljanje sistemov socialne zaščite, vključno s spodbujanjem dostopa do socialne zaščite, s posebnim poudarkom na otrocih in prikrajšanih skupinah; izboljšanje dostopnosti, tudi za invalide, učinkovitosti in odpornosti sistemov zdravstvene oskrbe in storitev dolgotrajne oskrbe SC 7.5: Spodbujanje socialnega vključevanja oseb, izpostavljenih tveganju revščine ali socialni	SC 7.1 - Socialna aktivacija. - Izvajanje izobraževanj za zaprte osebe. - Zaposlovanje, usposabljanje in spodbujanje socialne vključenosti pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture. - Opismenjevanje pripadnikov romske skupnosti. - Ukrepi za podporo izvajanju lažjega prehoda mladih s posebnimi potrebami na trg dela. SC 7.2 - Ukrepi v okviru predmetnega specifičnega cilja niso predvideni. SC 7.3 - Ukrepi v okviru predmetnega specifičnega cilja niso predvideni. SC 7.4 - Integracija preventivnih aktivnosti v primarnem zdravstvenem varstvu. - Spodbujanje zdravega življenjskega sloga na lokalni ravni. - Zagotavljanje kakovostnih in varnih storitev v zdravstvu in dolgotrajni oskrbi. - Prehod iz institucionalne oskrbe na oskrbo na domu. - Dvig kakovosti izvajanja storitev v okviru institucij socialnega varstva. - Krepitev duševnega zdravja. - Vzpostavitev raziskovalne platforme. - Čezmejno izvajanje javnih digitalnih storitev. - Ukrepi za krepitev aktivnega sodelovanja nevladnega sektorja, gospodarstva, institucij na trgu dela in državnih institucij. SC 7.5 - Programi socialnega vključevanja. - Mreže večgeneracijskih (tudi romskih) centrov Zagotavljanje kakovostnih in varnih storitev v zdravstvu in dolgotrajni oskrbi.	Skupaj: 406,2 ESRR: 114,53 (manj razvite regije), 0 (bolj razvite regije) ESS+: 174,62 (manj razvite regije), 117,05 (bolj razvite regije) KS: 0 SPP: 0

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
izključenosti, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki SC 7.6: S spodbujanjem socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, gospodinjstev z nizkimi dohodki ter prikrajšanih skupin, tudi ljudi s posebnimi potrebami, s celostnimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami SC 7.7: S spodbujanjem socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav, tudi migranti, s celostnimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami SC 7.8: Z zagotavljanjem enakega dostopa do zdravstvenega varstva in okrepitvijo odpornosti zdravstvenih sistemov, vključno z osnovnim zdravstvenim varstvom, ter spodbujanjem prehoda z institucionalne oskrbe na oskrbo v družini in skupnosti	- Ukrepi za izboljšanje integracije otrok Romske skupnosti, priseljencev in otrok s posebnimi potrebami v izobraževalni sistem. - Vzpostavitev in širitev ustreznih programov gibanja in rekreacije za invalidne osebe. - Različne aktivnosti na področju zaprtih oseb. - Socialna aktivacija ranljivih družbenih skupin skozi kulturo in umetnost. SC 7.6 - Centri bivalnih enot za začasno reševanje stanovanjskih potreb ranljivih ciljnih skupin. - Vzpostavitev stanovanjskih skupin za izvedbo deinstitucionalizacije socialno varstvenih zavodov. - Skupnostni centri za oskrbo oseb z demenco in drugih oblik upada kognitivnih funkcij. - Vzpostavitev novega koncepta storitev institucionalnega varstvu starejših, v sodelovanja z lokalno skupnostjo, oskrbovanimi stanovanji in v sodelovanju s socialnimi kmetijami. - Bivalne enote za mladostnike in odrasle z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju. SC 7.7 - Ukrepi v okviru predmetnega specifičnega cilja niso predvideni. SC 7.8 - Ukrepi v okviru predmetnega specifičnega cilja še niso definirani.	
PN 8: Turizem in kultura za gospodarski razvoj in socialno vključenost SC 8.1: Krepitev vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah	SC 8.1 Ukrepi predmetnega specifičnega cilja so še v fazi usklajevanja, predvsem vezano na komplementarnost z ukrepi, ki bodo izvedeni v okviru NOO, zato bodo opredeljeni naknadno.	Skupaj: 26,14 ESRR: 26,14 (vzhod), 0 (zahod) ESS+: 0 KS: 0 SPP: 0
CP 5: Evropa, ki je bliže državljanom <u>Strateški okvir:</u> CLLD, Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti		Skupaj: 65,23 ESRR: 44,41 (vzhod), 20,82 EUR (zahod) ESS+: 0 KS: 0 SPP: 0

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
PN 9: Evropa, ki je bliže državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mest, podeželja in obalnih območij ter lokalnih pobud SC 9.1: S spodbujanjem celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih SC 9.2: S spodbujanjem celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja	SC 9.1 - V okviru specifičnega cilja se predvideva naslavljanje urbanega razvoja s pomočjo teritorialnih pristopov, v kolikor bodo izkazane potrebe, izhajajoče iz pripravljenih teritorialnih strategij. Podpirali bi predvsem ukrepe iz sklopa urbane prenove, kot npr. revitalizacija degradiranih urbanih območij, celovite prenove (protipotresna varnost, energetska, dostopnost) tudi objektov kulturne dediščine, nakup zgradb v javnem interesu, ureditev javnih površin, idr. SC 9.1 - Ukrepi bodo namenjeni izgradnji vključujoče družbe in nadaljnji celostni družbeno-gospodarski razvoj območij LAS. Tematska področja ukrepanja bodo odvisna od prepoznave potreb lokalnega partnerstva in bodo utemeljena v SLR	Skupaj: 108,08 ESRR: 54,14 (manj razvite regije), 53,94 EUR (bolj razvite regije) ESS+: 0 KS: 0 SPP: 0
CP 6: Evropa za pravični prehod <u>Strateški okvir:</u> Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda (predlog), Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti		Skupaj: 248,38 ESRR: 0 ESS+: 0 KS: 0 SPP: 248,38
PN 10: Sklad za pravični prehod SC 10.1: Sklad za pravični prehod	Območni načrt za pravični prehod SAŠA regije in Območni načrt za pravični prehod Zasavske regije, ki sta v pripravi, določata vrste predvidenih operacij za doseganje teh ciljev, ki jih združujemo v naslednje vrste ukrepov: - izboljšanje kakovosti zraka v regiji ter čim hitrejši prehod na trajnostne in obnovljive vire energije; - sanacija ter izkoriščanje potenciala prostorsko in okoljsko razvrednotenih industrijskih območij, vključno z zagotavljanjem pogojev za spremembo namembnosti teh območij; - večja diverzifikacija lokalnega gospodarstva v smislu sektorske in velikostne raznolikosti ob uravnoteženih naložbah v razvoj raznolikih panog, vključno v sonaravni in trajnostni turizem, ob upoštevanju razvojnih potencialov, vključno s posebnimi znanji (npr. rudarsko znanje za tunelogradnjo in zahtevnejša gradbena dela);	Skupaj: 304,38 ESRR: 0 ESS+: 0 KS: 0 SPP: 304,38

Področja podprta s programom	Predvideni ukrepi in naložbe	Dodeljena finančna sredstva - nacionalni prispevek in prispevek Unije [mio EUR]
	• večje zmogljivosti poslovnega okolja za pritegnitev javnega in zasebnega financiranja podjetij (neposredne domače in tuje naložbe); • nadaljnja podpora in spodbude za »start-up« ekosistem v regiji ter spodbude za vlaganja v raziskave, razvoj in inovacije (v nadaljevanju: RRI); • nadgradnja lokalnega izobraževalnega sistema z višješolskimi in visokošolskimi programi ter okrepljenimi povezavami med raziskovalnimi centri, izobraževalnimi ustanovami in lokalnim gospodarstvom; • vzpostavitev programov, okolja in razvoj ključnih kapacitet za spodbujanje podjetniških kompetenc celotne generacije (zlasti zgodaj v izobraževalnem procesu) ter spremembe zastarele miselnosti dolgoročno varnega delovnega mesta v bolj podjetniško miselnost celotne generacije; • ustvarjanje večjih zaposlitvenih možnosti v regiji ter s tem manjše dnevne in trajne delovne migracije iz regije; • zagotavljanje delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, vključno z reševanjem vprašanja morebitnih presežnih delavcev v energetiki in sodelovanje lokalnega gospodarstva pri postopni prekvalifikaciji v druge primerljive poklice; • razvoj socialne in ostale infrastrukture po načelih trajnostnega razvoja, s katero se izboljšujeta kakovost bivanja in privlačnost destinacije za mlade in strokovnjake na področjih z visokimi razvojnimi potenciali; • nadgrajena cestna in železniška prometna infrastruktura; • izboljšana povezljivost regije z večjo uporabo javnega avtobusnega in železniškega potniškega prometa.	
CP 7: Tehnična pomoč		Skupaj: 107,57 ESRR: 40,92 (vzhod), 12,91 (zahod) ESS+: 19,34 (vzhod), 6,10 (zahod) KS: 17,95 SPP: 10,35

2.2 VSEBINJENJE (SCOPING)

Vsebinjenje (scoping) predstavlja pomemben del izvedbe CPVO. V okviru vsebinjenja se določijo pomembni vplivi programa na okolje, ki se v nadaljnjih fazah CPVO (priprava okoljskega poročila) podrobneje opišejo, vrednotijo in presojajo. Vsebinjenje je izvedeno na podlagi analize programa in osnovnega pregleda stanja okolja.

V okviru priprave vsebinjenja je bila sprejet predlog o nadaljnjem vrednotenju vplivov programa na posamezne dele okolja. Pri odločanju glede pomembnih vplivov ter njihove nadaljnje obravnave so bili upoštevani naslednji vidiki:

- Ali lahko izvedba programa pomembno vpliva na stanje okolja?
- Ali lahko stanje okolja pomembno vpliva na izvajanje programa?
- Ali osnutek programa ugotovljeno problematiko stanja okolja naslavlja?

Vsebinjenje je bilo najprej opravljeno interno (v okviru ekipe pripravljavcev okoljskega poročila). Dodatno bo izvedeno še eksterno vsebinjenje, v okviru katerega bodo vključeni mnenjedajalci v postopku CPVO. Pripombe deležnikov na delavnici bodo preučene in na podlagi strokovne presoje pripravljavcev okoljskega poročila upoštevane pri dopolnitvi internega vsebinjenja.

Rezultati internega vsebinjenja so predstavljeni v nadaljevanju. Na podlagi osnovne analize stanja okolja ter analize programa so bile opredeljene ključne pričakovane povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa ter podan predlog nadaljnje presoje okoljskih vidikov v OP (Preglednica 2). Na osnovi tega je bil predlagan seznam okoljskih ciljev (poglavje 2.3.1) kazalcev (poglavje 2.3.2) in meril (poglavje 2.4), na podlagi katerih bo izvedena celovita presoja vplivov

Izhodišča za vsebinjenje

Posledica izvajanja ukrepov, ki bodo podprti v okviru programa (predvsem v okviru CP 2, CP 3, CP 5, CP 6), bodo tudi gradnje novih objektov. Te lahko s poseganjem v prostor neposredno ali posredno negativno vplivajo na več okoljskih vidikov, še posebej v primeru umeščanja teh objektov na območja z varovanimi in/ali varstvenimi režimi (kmetijska zemljišča, varovalni gozdovi, gozdni rezervati, gozdovi s poudarjenimi gozdnimi funkcijami, vodovarstvena območja, obalna in priobalna zemljišča, poplavna območja, plazljiva in erozijska območja, varstveni pasovi SEVESO obratov, degradirana območja, varovana in varstvena območja narave, enote kulturne dediščine, krajine in krajinska območja nacionalne prepoznavnosti, kopalne vode). Gradnja teh objektov mora potekati v skladu s sprejetimi prostorskimi načrti, ki so (ali še bodo) okoljsko presojani v sklopu CPVO. Za objekte s potencialnimi pomembnimi vplivi na okolje, je treba pred gradnjo izvesti tudi postopek presoje vplivov na okolje (PVO). Gradnja in obratovanje objektov mora potekati tudi skladno z vso okoljsko zakonodajo. Vidiki umeščanja objektov na posamezne varstvene in varovalne režime v povezavah med stanjem okolja in izvajanjem programa v preglednici spodaj (Preglednica 2), zato niso posebej opisani in izpostavljeni.

Raba kohezijskih sredstev bo usmerjena na podlagi sprejetih in nastajajočih strateških dokumentov države (glej strateški okvir v Preglednica 1, Poglavje 2.1). Te strategije so (ali še bodo) prestale

screening v postopku CPVO, kjer je bilo (ali še bo) ugotovljeno ali z njihovo izvedbo lahko pride do pomembnih vplivov na okolje. V primeru pomembnih vplivov na okolje je bil (ali še bo) izveden postopek CPVO.

Preglednica 2: Pregled utemeljitev za obravnavo posameznih okoljskih vidikov

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
Tla in raba zemljišč	V Sloveniji se povečuje obseg pozidanih površin, ki v strukturi rabe tal leta 2019 predstavljajo 5,6 %. V obdobju 2012–2019 so se prednostno širila na travinje (47 %), gozd (21 %) in trajne nasade (13 %) (ARSO, 2021). Zaraščanje kmetijskih zemljišč se dogaja na 25189 ha, kar je 4 % vseh kmetijskih zemljišč. Za ustrezno prehransko varnost in stopnjo samooskrbe zadošča cca 2.500 m² njiv in vrtov na prebivalca, leta 2020 pa smo imeli teh le 853 m² na prebivalca. Krčitve gozda zadnjih desetih let v povprečju znašajo približno 405 ha/ leto in ne predstavljajo bistvenega dejavnika pri spremembah gozdnatosti. Večinoma so posledica izgradnje infrastrukturnih objektov in krčitve v kmetijske namene (ARSO, 2021). V 56 % površinskih vzorcev tal, ki so bili odvzeti v obdobju od leta 1999 do leta 2019, so bile presežene mejne vrednosti anorganskih onesnaževal in v 5 % mejne vrednosti organskih onesnaževal. Z anorganskimi onesnaževali so bila najbolj onesnažena območja Jesenic, Idrije, Celjske kotline in Zgornje Mežiške doline (ARSO, 2021).. Grožnja tlom na posameznih območjih Slovenije je tudi erozija tal. Najvišja povprečna letna erozija tal zaradi vode je med najvišjimi vrednostmi v Evropi in znaša 7,43 t/ha (ARSO, 2021)..	Program v okviru SC 3.7 spodbuja zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja, zato lahko vpliva tudi na zmanjšanje onesnaženosti tal. V okviru SC 3.6 spodbuja vzpostavitev pogojev za krožno gospodarstvo, kar ima potencialen pozitiven vpliv na proizvodnjo lokalnih pridelkov. Spodbujanje lokalnega razvoja (SC 9.1 in 9.2) ima potencialno negativen vpliv na tla zaradi onesnaževanja (razvoj gospodarstva, razvoj energetskih lokacij, energetska izraba odpadkov). Naložbe v infrastrukturne projekte (CP2, CP3, CP5, CP6) imajo lahko ob nepravilnem načrtovanju negativen vpliv na tla in rabo zemljišč. Pri načrtovanju je treba ohraniti najboljše kmetijska zemljišča in se izogibati krčitvam gozdnih površin, kjer je to mogoče.	DA v okviru okoljskega cilja <i>Trajnostna raba naravnih virov</i>
Razvrednotene površine	V letu 2020 v Sloveniji glede na podatke iz leta 2017 beležimo rahel porast števila in skupne površine funkcionalno razvrednotenih območij (FDO). Evidentirali smo 1132 FDO v skupni površini 3695,3 ha od tega 13% novih površin (ARSO, 2021).. Prisotni so pozitivni trendi v smeri oživljanja FDO, saj je nova dejavnost zaživela na 108 lokacijah, na 292 FDO pa je v zadnjih letih prišlo do večjih sprememb (ARSO, 2021)..	Pozitiven vpliv bodo imeli ukrepi za reaktivacijo razvrednotenih površin predvsem za gospodarsko dejavnost v sklopu SC 3.6. Potencialni pozitivni vplivi bi lahko bili naslovljeni prek urbane prenovе oz. strategij lokalnega razvoja spodbujali revitalizacijo degradiranih urbanih območij (SC 9.1) in javnih površin za skupno uporabo (SC 9.2). Program v okviru SC 10.1 predvideva naložbe skladne z Območnim razvojnim načrtom Savinjsko-Šaleške regije	DA v okviru okoljskega cilja <i>Trajnostna raba naravnih virov</i>

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	Manjka sistemski pristop k okoljski sanaciji in prenovi predvsem tistih FDO, kjer so prisotna stara okoljska bremena ter vzpostavitev sistema prostorskega razvoja, ki bo težil k ničelni pozidavi kmetijskih in gozdnih zemljišč (ARSO, 2021)..	za obdobje 2021-2027. Na področju okolja so to v celoti prostorsko in okoljsko sanirana in preurejena razvrednotena območja, ki omogočajo nadaljnji prostorski razvoj in kakovostno naravno in bivalno okolje.	
Površinske in podzemne vode	V Sloveniji je približno polovica VT površinskih voda v dobrem ekološkem stanju in skoraj vsa VT so v dobrem kemijskem stanju; ponekod se pojavlja onesnaženost s kovinami in posebnimi onesnaževali. Tri VT podzemne vode so onesnažena z nitrati (in atrazinom), VTPodVDravska kotlina je v slabem količinskem stanju. Na lokalni ravni VT ogrožajo kanalizacijski izpusti. Problematično je tudi umeščanje objektov v priobalna, vodna in poplavna območja. Letni indeks izkoriščanja vode se zadnja leta giblje pod mejno vrednostjo (ARSO, 2021 [VD01]). Največ vodnih pravic je podeljenih za lastno oskrbo s pitno vodo ter zalivanje (ARSO, 2021 [VD14]), največje količine vode pa se porabi za proizvodnjo električne energije (HE in mHE). Na področju ohranjanja ustreznega količinskega stanja vodonosnikov ter omejevanja posledic ekstremnih vremenskih dogodkov (še posebej v luči podnebnih sprememb) predstavlja izziv za prihodnost prioriteto ponikanje padavinskih voda in njihovo zadrževanje pred iztokom v vodna telesa. Izjemnega pomena je tudi zapiranje krogotokov rabe voda za zmanjšanje porabe sveže vode ter izboljšanje nadzora nad rabo voda.	Program v okviru CP 1, SC 1.3 predvideva investicije v nove tehnologije in gospodarski razvoj, ter s tem tudi gradnjo novih objektov. Ti lahko predstavljajo nove pritiske na stanje vodnih teles (morebitni posegi v vodna in priobalna zemljišča, nove emisije v vode, povečana poraba vode), po drugi strani pa uporaba novih tehnologij predstavlja potencial za zmanjšanje porabe sveže vode in izboljšanje nadzora nad rabo voda. V okviru CP 2, SC 3.2 predvideva spodbujanje OVE, predvsem izrabo geotermalne energije, biomase in sončne energije. Ti predstavljajo potencialno lokalno povečanje porabe vode. Program bo v okviru SC 3.2 v kolikor bo potrebno financiral tudi predpogoje za izvedbo naložb HE, v okviru SC 3.3 pa je predviden razvoj hranilnikov energije, med drugim tudi črpalnih HE. Gradnja in delovanje HE bo imela negativen vpliv na stanje površinskih in potencialno tudi podzemnih voda. Program v okviru SC 3.4 predvideva povečano dostopnost do vode in trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri. Dodatno SC 3.4 predvideva ukrepe za zmanjšanje poplavne ogroženosti, kar ima lahko negativen vpliv na VT razen v primeru sonaravnih rešitev. V okviru CP 4, SC 8.1 se predvideva spodbujanje trajnostnega turizma, kar ima lahko za posledico povečano porabo vode in količino odpadne vode.	DA v okviru okoljskega cilja <i>Trajnostna raba naravnih virov</i>
Zrak	V zraku po Sloveniji so problematične predvsem povišane koncentracije delcev (PM ₁₀ in PM _{2,5}), O ₃ ter NO ₂ (v mestnem	Program v CP 1 (SC 1.1 in SC 1.2) naslavlja prehod v nizkoogljično gospodarstvo z industrijsko preobrazbo in	DA

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	okolju) kot posledica izpustov prometa, individualnih kurišč in industrije (ARSO, 2020; ARSO, 2021 [PR07]). Izpusti težkih kovin, CO, NMVOC, CH₄, NO_x, POP, PM₁₀ in PM_{2,5} se še naprej znižujejo. Izpusti SO_x in NH₃ ostajajo na podobni ravni kot v preteklih letih (ARSO, 2021 [ZR9, 10, 12, 13]). Projekcije izpustov predvidevajo zmanjšanje izpustov SO₂, NO_x, NMVOC, NH₃ in PM_{2,5} do leta 2030 zaradi zaostritve okoljske zakonodaje. Pri PM_{2,5}, NMVOC in SO₂ obstaja možnost, da cilji kljub izvajanju ukrepov ne bodo doseženi (ARSO, 2021 [ZR14]). Na območjih, kjer so presežene mejne vrednosti koncentracij za delce PM₁₀, se izvajajo načrti za kakovost zraka. Načrti za kakovost zraka se izvajajo na območjih Mestne občine Murska Sobota, Mestne občine Novo mesto, Mestne občine Celje, Zasavja, Mestne občine Ljubljana in aglomeracije Maribor.	gospodarskim razvojem, kar bo najverjetneje vodilo v zmanjšanje emisij v zrak. V okviru CP 2 (SC 3.1, SC 3.2, SC 3.3 in SC 3.6) spodbuja zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov prek izboljšave energetske učinkovitosti, spodbujanja pridobivanja energije iz obnovljivih virov, razvoja pametnih energetskih sistemov, omrežij in hrambe, prehoda na krožno gospodarstvo z nizkoogljičnimi produkti in procesi. SC 3.7 naslavlja ohranjanje narave in razvoj zelene infrastrukture kar bi ugodno vplivalo tudi na kakovost zraka. SC 3.6 predvideva izgradnjo naprav za visoko učinkovito soproizvodnjo toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje in hlajenje z nizkimi emisijami v življenjskem ciklu za energetske izdelke preostankov komunalnih odpadkov. Zaradi tega je pričakovati povečanje izpustov (predvsem POP, kovine, SO_x, NO_x, NH₃, CO, NMVOC, PM) (EEA, 2019). V okviru CP 2, SC 3.2 program predvideva spodbujanje OVE, med drugim tudi biomase. Izraba biomase za energijo lahko predstavlja negativen vpliv predvsem z vidika PM, ki so med najbolj problematičnimi onesnaževali zraka v Sloveniji. Ukrepi in naložbe, predvideni v SC 4.1 in CP 3, SC 5.1 ter SC 5.2 so namenjeni spodbujanju trajnostne mobilnosti (železnice, kolesarske poti) in uporabe alternativnih goriv, kar bi pomembno prispevalo k boljši kakovosti zraka. Slednja dva poleg tega predvidevata odpravo ozkih grl in zastojev na cestah. V primeru, da bo posledica povečanje gostote prometa, je možno poslabšanje kakovosti zraka. V okviru SC 3.7. je predvideno izboljšanje sistema seznanjanja in opozarjanja državljanov o onesnaženosti	v okviru okoljskega cilja <i>Trajnostna raba naravnih virov</i>

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
		zunanjega zraka in vzpostavitev mobilne postaje za hiter odziv ob izrednih okoljskih dogodkih (predvsem požarih), kar bo prispevalo k ozaveščanju prebivalcev glede nivoja onesnaženosti zunanjega zraka. CP 6, SC 10.1 naslavlja prenehanje kopanja premoga in delovanja TEŠ, razvoj daljinskega ogrevanja, OVE in novih energetskih lokacij v SAŠA in Zasavski regiji. Naštete aktivnosti večinoma vodijo do izboljšane kakovosti zraka, z izjemo razvoja energetskih lokacij, ki lahko na kakovost vplivajo negativno.	
Biotska raznovrstnost in območja z naravovarstvenim statusom	Narava v Sloveniji je med bogatejšimi v Evropski uniji. Več kot polovico Slovenije (56 %) predstavljajo območja posebnega pomena - Natura 2000 (7.678 km² na kopnem in 6 km² na morju), zavarovana območja narave (14%), status naravne vrednote pa ima 16.115 vrednih delov narave, od tega je 10.725 podzemnih jam (ARSO, 2021). Stanje vrst, katerih življenjski prostor je kmetijska krajina, in habitatnih tipov, ki so vezani na ta življenjski prostor, se slabša, tako pri specializiranih travniških vrstah in habitatnih tipih kot pri generalistih . Kmetijstvo po eni strani tem vrstam in habitatnim tipom zagotavlja življenjski prostor, po drugi strani pa je preveč intenzivno kmetijstvo tudi velika grožnja zagotavljanju ugodnega stanja evropsko pomembnih vrst in habitatnih tipov. Velik del habitatnih tipov, vezanih na vode, je prav tako v slabem stanju ohranjenosti, vključno z barjanskimi in mokriščnimi habitatnimi tipi. Prezimujoče vodne ptice kažejo stabilno stanje. Antropogeno spreminjanje vodnih ekosistemov je druga največja grožnja evropsko pomembnim vrstam. Stanje gozdov je dobro, izjema so le posebni gozdni habitati in habitatni tipi (npr. v nižinskih poplavnih gozdovih). Človek s svojo dejavnostjo lahko vpliva na stanje biotske raznovrstnosti,	Program v okviru SC 3.7 predvideva naložbe v ukrepe za izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti v omrežju Natura 2000 in na drugih prednostnih območjih varstva narave ter naložbe v izboljšanje odvajanja in čiščenja odpadnih voda. V sklopu tega cilja je predvideno tudi spodbujanje ozaveščanja o onesnaženosti zunanjega zraka in vzpostavitev zunanjih večfunkcionalnih rekreativnih površin. Slednje bi imele pozitiven vpliv ob vzpostavitvi na degradiranih območjih (preusmerjanje obiskovalcev iz naravnega okolja na urejeno infrastrukturo). Pozitivni vplivi so pričakovani tudi zaradi predvidenih naložb v varovanje naravne dediščine in strategije lokalnega razvoja, predvsem revitalizacije javnih površin za skupno uporabo (SC 9.2) ter spodbujanje revitalizacije degradiranih urbanih območij (SC 9.1). V okviru SC 10.1 so predvidene naložbe v okoljsko sanacijo razvrednotenih območij, ki omogočajo	DA v okviru okoljskega cilja <i>Ohranjena narava</i>

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnavna v okoljskem poročilu
	zlasti s širjenjem umetnih površin (bivalni in infrastrukturni objekti) s čimer se trajno degradira tla, ter porastom rekreativne rabe prostora s čimer vdira v življenjski prostor divjih živali in povzroča degradacijo tal (MOP, 2017)	nadaljnji prostorski razvoj in kakovostno naravno in bivalno okolje. Naložbe v turizem, lokalni in urbani razvoj ter vzpostavitev zunanjih večfunkcionalnih rekreativnih površin imajo lahko tudi negativen vpliv, saj se lahko poveča obseg rekreacije v naravnem okolju, povečujejo pa se tudi druge okoljske obremenitve (odpadki, odpadne vode, emisije v zrak), ki negativno vplivajo na naravo. Program v okviru SC 3.4 podpira ukrepe za boljše prilagajanje na neizbežne posledice podnebnih sprememb, predvsem zmanjšanje poplavne ogroženosti na OPVP. Predvideva sicer ekosistemski pristop, vendar izvajanje teh ukrepov ob neprimernih posegih lahko vodi tudi do degradacije/uničenja naravnih okolij. Naložbe v infrastrukturne projekte (CP2, CP3, CP5, CP6) imajo lahko ob nepravilnem načrtovanju in umeščanju negativne vpliv na stanje ohranjenosti narave . . Pri gradnji cest in železnic lahko prihaja predvsem do vplivov na prehodnost za živali, pri urejanju vodotokov za zagotavljanje poplavne varnosti in gradnji hidroelektrarn pa na prehodnost ,ureditev brežin (osenčenost, koreninski sistem obvodne drevnine kot habitat...) in stanje vodnih teles ter posledičnih negativnih vplivov na vodni živelj.	
Kulturna dediščina in arheološki potencial	Enote nepremične kulturne dediščine ogrožajo predvsem neprimerni posegi v objekte, ki niso usklajeni s smernicami za varstvo kulturne dediščine, visoki finančni vložki za	Program naslavlja kulturno dediščino neposredno preko obnove objektov kulturne dediščine v okviru SC 9.1, trajnostnega turizma s spodbujanjem ohranjanja	DA v okviru okoljskega cilja <i>Izboljšano</i>

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	vzdrževanje, neopredeljena ali neustrezna vizija o revitalizaciji in vsebini stavb ter novogradnje z dominantno vlogo v prostoru, ki spreminjajo prostorska razmerja: Obstoječa nesnovna kulturna dediščina se ohranja, varuje kot tudi razvija njen potencial prek aktivnosti, ki varujejo in oživljajo kulturno dediščino, vpisano v register nesnovne dediščine, zagotavljajo višjo raven ozaveščenosti o njenem pomenu, zagotavljajo višjo raven usposobljenosti za kontinuirano izvajanje kulturnih projektov na področju varstva in oživljanja nesnovne dediščine ter zagotavljajo njihovo dostopnost čim širši javnosti. Pomanjkanje spodbud, tako sistemskih kot tudi finančnih, vodi v opuščanje in pozabo nesnovne kulturne dediščine. Arheološki potencial je prisoten povsod, kjer še ni bilo izvedenih posegov v tla. Pritisk na arheološke ostaline povzročajo kakršnikoli prostorski posegi, ki vključujejo posege v tla.	naravne in kulturne dediščine in iskanja sinergij pri izvedbi interpretacije pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti v okviru SC 3.7 ter posredno preko kulture v okviru SC 1.1 (spodbujanje produkcije mreže centrov raziskovalnih umetnosti in kulture), SC 6.1 (izvajanje različnih programov na področju kulture), SC 6.5 (kulturna ozaveščenost in izražanje ter štipendije za specializirane poklice v kulturi), SC 6.7 (kompetence na področju kulture), SC 7.1 (spodbujanje socialne vključenosti pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture) in 7.5 (socialna aktivacija ranljivih družbenih skupin skozi kulturo in umetnost) oz. kulturno kreativnega sektorja v okviru SC 1.2. Vplivi programa se navezujejo na naslavljanje družbenega pomena kulturne dediščine in omogočanje koriščenja finančnih spodbud, tako za ohranjanje nepremične kot tudi nesnovne kulturne dediščine. Program tako prispeva k izboljšanju stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti.	<i>stanje kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena</i>
Krajina	Na krajino vplivajo predvsem fizični posegi v prostoru, ki privedejo do spremembe lastnosti krajin (krajinske slike, mozaičnosti, tradicionalne rabe tal, simbolnosti, enkratnosti, identitete itd.), enkratnosti posameznega tipa krajine in ohranjanja raznolikosti krajin na nivoju države. Pomembno je predvsem vidno zaznavanje krajin – videz objektov, zakrivanje vedut, podrejanje dominant in spreminjanje prostorskih razmerij, kar lahko posledično vpliva tudi na doživljanje krajine, pa tudi simbolni pomen, tradicionalna raba tal in z njimi povezani krajinski vzorci, ... Kljub temu da so izjemne krajine in krajinska območja nacionalne prepoznavnosti s SPRS opredeljene kot varovana območja, dobršen del slovenskih krajin pa je varovan z režimi varstva narave, ni resorja in področne zakonodaje, ki bi	Program krajine ne naslavlja, se pa kljub temu lahko pričakuje pozitiven vpliv CP 6, ki predvideva prostorsko in okoljsko sanacijo in preureditev razvrednotenih območij v premogovnih regijah, za kateri je značilna degradirana krajina. Negativen vpliv na krajino se lahko pričakuje zaradi izvedbe CP 5, saj se s spodbudami v turizmu, lokalni in urbani razvoj lahko poveča obseg rekreacije v naravnem okolju, kar ima lahko tudi negativen vpliv. Ker gre v tem primeru za vplive v naravnem okolju bo vidik obravnavan v okviru okoljskega cilja <i>Ohranjena visoka stopnja biotske raznovrstnosti in varovane naravne vrednote</i>.	NE

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	predpisala in nadzorovala način varovanja krajin in njihovih značilnosti ter raznolikosti v slovenskem prostoru.		
Zdravje in varnost ljudi ter kakovost življenja:	Na zdravje in kakovost življenja ljudi vplivajo gospodarstvo, družba in okolje. Vidik, ki ga zasledujemo je okoljski in se nanaša na zagotavljanje čistega okolja (zrak, pitna voda, obremenjenost s hrupom in vibracijami, sevanji) in varnega okolja (naravne in druge nesreče, okoljska tveganja). Na drugi strani človek s svojim delovanjem povzroča vplive na okolje. Ti so obravnavani v okviru ostalih okoljskih vidikov, na tem mestu je izpostavljen zgolj doprinos, ki ga imata pri okoljskih vplivih ozaveščenost javnosti o okoljskih problemih in socialen vidik (revščina, socialna izključenost, ...).	Program naslavlja gospodarski in družbeni vidik v okviru vseh ciljev politik in sicer predvsem preko vlaganj v trg dela, izobraževanje, zdravstveno oskrbo in socialno varnost. Način vključitve okoljskega vidika v program, pa je predstavljen v nadaljevanju po posameznih področjih.	DA v okviru okoljskega cilja <i>Zdravo, varno in kakovostno življenjsko okolje</i>
• zrak	Vsi otroci v Sloveniji so izpostavljeni koncentracijam delcev PM ₁₀ , ki so višje kot priporočila WHO. Povprečna letna koncentracija PM ₁₀ v urbanem okolju je enaka Evropskemu povprečju (cca 21 µg/m ³), kar prav tako presega priporočeno vrednost. Dnevna mejna vrednost PM ₁₀ v mestih v zadnjih štirih letih ni bila presežena. Največji delež otrok, sprejetih v bolnišnico leta 2020 zaradi bolezni dihal je bil zabeležen v Zagorju, Trbovljah, Novi Gorici in Murski Soboti (ARSO, 2021 [ZD01] [ZD03]). Povišanim koncentracijam ozona so še posebej izpostavljeni prebivalci Primorske (ARSO, 2021 [ZD29]). Prezgodnje smrti, posledica onesnaženja s ozonom so bile v letu 2018 kar 5x večje od Evropskega povprečja (EEA, 2020).	Enako kot v zgornjem okoljskem vidiku Zrak. Spremembe v emisijah in imisijah onesnaževal v zraku lahko pomembno vplivajo na zdravje ljudi.	
• oskrba s pitno vodo	V javno oskrbo s pitno vodo je vključenih 93% prebivalcev Slovenije, 7% jih ima urejeno lastno oskrbo s pitno vodo (MOP, 2021a). Monitoring pitne vode se izvaja za vodooskrbo 94% prebivalcev Slovenije, najmanj v Koroški in Zasavski regiji (MZ, 2021). Pitna voda je v veliki večini ustrezna glede na mikrobiološke in kemijske parametre. Zagotavljanje varnosti je najbolj neurejeno pri manjših sistemih za oskrbo s pitno vodo, kjer pogosto ni urejene dezinfekcije ter na nekaterih oskrbovalnih območjih s površinskimi in kraškimi vodnimi viri,	Program v okviru SC 3.5 predvideva izboljšanje oskrbe s pitno vodo, kjer se bo prednostno urejalo vodovodne sisteme nad 10.000 prebivalcev, ki ne dosegajo ciljev Direktive o pitni vodi. Načrtovana sredstva NOO pa so usmerjena v komplementarnost reševanja v sistemih pod mejo 10.000 prebivalcev. Ni jasno ali program naslavlja problematike izgube vode. Program ne naslavlja potrebe po vzpostavitvi zavarovanih vodovarstvenih območij z aktom na državni ravni.	

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	predvsem v Obalno-kraški in Gorenjski regiji. Najbolj problematična onesnaževala, ki se v povišanih koncentracijah pojavljajo redko so nitrati, desetilatrazin, aluminij, mangan in železo ter pesticidi (MZ, 2021, ARSO, 2021 [VD08]). Gospodinjstva so v 2020 porabila 84,5 milijona m³ vode iz javnega vodovoda. V omrežju se je izgubilo 46,6 milijona m³ vode (SURS, 2021). Vodovarstvena območja v letu 2021 zavzemajo 17% kopne površine. Vsa zajetja za javno oskrbo s pitno vodo niso zavarovana z aktom na državni ravni (ARSO, 2021 [VD16]). Kakovost pitne vode ogroža neprimerna raba na vodovarstvenih območjih za namene poselitve in kmetijstva.		
obremenjenost okolja s hrupom in vibracijami	Med vsemi viri hrupa v okolje je prevladujoč hrup cestnega in železniškega prometa (ARSO, 2021, [HR01]). Gostota prometa bo v obdobju do 2030 še naraščala (Vlada RS, 2020). Število prebivalcev, ki živijo v vplivnem območju najbolj prometnih cest izven urbanih območij se zmanjšuje (tekem dneva je prekomerno obremenjenih 27.507 prebivalcev), v urbanih območjih pa ne (tekem dne prekomerno obremenjenih več kot 64.000 prebivalcev) (ARSO, 2021, [HR01]). Število prebivalcev, ki živijo ob najprometnejših železniških progah izven urbanih območij se v preteklih letih ni bistveno spreminjalo (tekem dne prekomerno obremenjenih okoli 7.000 prebivalcev), znotraj urbanih območij se število zmanjšuje (tekem dne prekomerno obremenjenih 7.735 prebivalcev) (ARSO, 2021, [HR01]). Drugi pomembni viri hrupa so še zračni promet, gradbišča in naprave (industrijske naprave, naprave za obdelavo odpadkov, vetrne elektrarne in podobno) (MOP, 2021).	V okviru CP 2 (PN 4: Spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti, SC 4.1: S spodbujanjem trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika) program spodbuja naložbe za uporabo alternativnih goriv v mestih (vozila javnega potniškega prometa in polnilna infrastruktura v javni lasti) ter infrastrukturo za trajnostno mobilnost v urbanih območjih, prednostno namenjeno infrastrukturi za multimodalni potniški promet od vrat do vrat. To je pomemben ukrep tudi za zmanjšanje obremenjenosti prebivalcev s hrupom v urbanih območjih. Pozitiven vpliv predstavljajo tudi naložbe v državno kolesarsko omrežje v okviru CP 3 ter posodabljanje železniškega omrežja (PN 5: bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti in regionalne poveztljivosti IKT, SC 5.1 in SC 5.2). V okviru CP 3 predvidene naložbami v železniško in cestno infrastrukturo pomenijo umeščanje novih virov hrupa in s tem potencialno tudi povečevanje obremenitev s hrupom. Z vlaganjem OVE (CP 2),	

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
		investicije v zdravstvo in razvoj trajnostnega turizma in turistične infrastrukture (CP 4), spodbujanjem urbanega in lokalnega razvoja (CP 5) ter preobrazbo energetskih lokacij in regionalno gospodarstvo (CP 6) je možno umeščanje novih virov hrupa in vibracij ter posreden vpliv na hrup iz prometa zaradi generiranja dodatnih prometnih tokov.	
• obremenjenost okolja s sevanji (EMS, radon, svetlobno onesnaženje)	Obremenitve z elektromagnetnim sevanjem (EMS) v Sloveniji glede na opravljene meritve niso prekomerne. Izziv predstavlja izboljšanje preglednosti obratovanja virov EMS in njihovega umeščanja v prostor ter zagotavljanje dostopnosti javnosti do registra EMS ter obratovalnega monitoringa. Za EMS zelo nizkih frekvenc, ki se glede rakotvornosti razvršča v skupino 2B (snov je lahko rakotvorna za ljudi) mora veljati previdnostno načelo, ki zahteva, da se jim v čim večji možni meri izognemo tudi v primeru, ko vzročna povezava med izpostavljenostjo in nastankom raka ni dokazana (MOP, 2017). Z uvajanjem 5G omrežja se pojavljajo nove vrste virov EMS. Dosedanje izmerjene sevalne obremenitve v okolici 5G baznih postaj so več kot štirikrat nižje od mejnih vrednosti, ki jih uporabljamo v Sloveniji (INIS, 2018). Radon je glavni vir naravnega sevanja v bivalnem in delovnem okolju. Na podlagi do zdaj izvedenih meritev koncentracij radona v Sloveniji in podatkov o geološki sestavi tal so določena območja, kjer je več radona (pretežno južna Slovenija) (MZ, 2021). Večji del slovenskega ozemlja je glede na satelitske analize nadpovprečno svetlobno onesnažen (Žibera, I., Ivajnsič, D., 2018). Svetlobno onesnaženje je izrazito predvsem v večjih mestih in po linijskih potezah cestne infrastrukture (VIIRS, 2019). V Sloveniji za javno razsvetljavo v povprečju porabimo 83 kWh električne energije na prebivalca na leto, kar je približno dvakrat več od porabe v Nemčiji ali na Nizozemskem	Z vlaganjem v razvoj OVE (CP 2) bo potrebna tudi krepitev električnega omrežja, kar bo generiralo nove vire elektromagnetnega sevanja. Naložbe v digitalno preobrazbo bodo zahtevale krepitev omrežja 5. generacije mobilne telefonije oz. 5G omrežja in nameščanje manjših celic (virov EMS) bližje uporabnikom. Vlaganja v infrastrukturo za trajnostno mobilnost (CP 2) in posodobitev železniške infrastrukture, odpravo ozkih grl in zastojev prometa na cestah ter krepitev državnega kolesarskega omrežja (CP 3) lahko generira nove vire svetlobnega onesnaženja oz. po drugi strani predstavlja priložnost za zamenjavo obstoječe razsvetljave z bolj ustreznimi alternativami. Ukrepi energetskih prenov stavb (CP 2), investicije v zdravstvo, socialno varstvo, dolgotrajno oskrbo, razvoj trajnostnega turizma in turistične infrastrukture (CP 4), spodbujanje urbanega in lokalnega razvoja (CP 5) ter ukrepi na področju razvoja človeških virov (CP 6) je možno umeščanje novih objektov oz. prenov stavb, kjer je pomembno izkoristiti priložnost za zmanjšanje obremenitve prostorov v stavbi z radonom, zlasti v stavbah, kjer se zadržuje več ljudi in na območjih z visokim tveganjem.	

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	(Žiberna, I., Ivajnsič, D., 2018). Problematična je pogosta uporaba LED svetilk z barvno temperaturo 4000 K, ki oddajajo visok delež modre svetlobe z velikim sipanjem ter negativnim vplivom na živali in biotsko pestrost (Beširević, E., 2015).		
• dostopnost kopalnih voda	V Slovenskem morju, jezerih in rekah se nahaja 48 kopalnih voda, predvsem v južni in zahodni Sloveniji. V času kopalne sezone se tam spremlja kakovost vode vsakih 14 dni. Glede na Karto kopalnih voda so vse skladne s priporočili NIJZ (ARSO, 2021a). Kakovost kopalnih voda se občasno poslabša po močnih deževnih dogodkih zaradi spiranja površin v zaledju. Na nekaterih kopalnih voda obstaja nevarnost nesreč zaradi uravnavanja pretokov hidroelektrarn (NIJZ, 2019).	Program kopalnih voda direktno ne naslavlja. V okviru SC 3.5 je predvideno izboljšanje javnih storitev na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda (prioritetno v aglomeracijah z več kot 2000 PE), kar bo najverjetneje imelo pozitiven vpliv na kakovost kopalnih voda (kemijski in mikrobiološki parametri). Spodbujanje varnosti kopalnih območij v okviru poškodb in utopitev program ne naslavlja.	
Naravne in druge nesreče	Slovenijo ogrožajo predvsem nesreče, kot so poplava, potres, pojav nalezljivih bolezni pri ljudeh, veliki požari v naravnem okolju, suša, neurja, plazovi zemljin in kamnin, blatni tokovi, jedrska ali radiološka nesreča, nesreča na morju, železniška nesreča in nesreča v železniških predorih, prometna nesreča na avtocestah in hitrih cestah z velikim številom poškodovanih in nesreče v cestnih predorih, snežni plazovi, nesreča z nevarnimi snovmi, visok sneg, žled, posebno nevarne bolezni živali in nekatere druge nesreče (MORS, 2021).	Program naslavlja problematiko varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v okviru CP 2, SC 3.4 s predvidenim prilagajanjem na podnebne spremembe in preprečevanje tveganja nesreč. Konkretno predvideva naložbe v zmanjšanje poplavne ogroženosti, nadgradnje sistema za opozarjanje in osveščanje na vremensko pogojene izredne razmere ter odziv na podnebno pogojene nesreče. V okviru CP 3 s predvidenimi naložbami v posodobitev železniške infrastrukture ter cestno omrežje lahko izboljšuje prometno varnost. Uvajanje alternativnih goriv v mestih (CP 2) lahko prinaša dodatna nova tveganja.	
• naravne nesreče	V prihodnjih letih lahko zaradi intenziviranja posledic podnebnih sprememb pričakujemo večjo pogostost in intenzivnost pojava naravnih nesreč. V sklopu načrtovanja protipoplavnih ukrepov predstavljajo izziv lokalno reševanje območij in pomanjkanje celostnih študij porečij ter negativni vplivi umeščanja protipoplavnih ukrepov na stanje voda. V zvezi z obvladovanjem nevarnosti plazov in erozije, izziv predstavlja pomanjkljiva natančnost podatkov. Izzivi v zvezi z ogroženostjo pred potresom so povezani predvsem s pomanjkanjem družbene pozornosti na	V okviru SC 3.7 je predvidena tudi naložba v vzpostavitev mobilne postaje za meritve kakovosti zraka, ki bo omogočala hiter odziv, izvedbo meritev in obveščanje javnosti ob izrednih okoljskih dogodkih (predvsem požarih), kar predstavlja pozitiven vpliv z vidika izboljšanja obvladovanja tveganj pred tovrstnimi nesrečami.	

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnavna v okoljskem poročilu
	protipotresno obnovo. Potresna odpornost stavb je raznolika, standardov protipotresne varnosti ne izpolnjujejo zlasti objekti, zgrajeni pred potresom v Skopju leta 1963, med potresno zelo ranljivimi so ponekod tudi zdravstveni domovi, bolnišnice, gasilski domovi in večstanovanjske stavbe (Mladina, 2021).	V okviru CP 5 program naslavlja spodbujanje varnosti v mestnih (SC 9.1) in ne-mestnih območjih v sklopu pripravljenih teritorialnih strategij in strategij lokalnega razvoja (konkretno tudi celovitih prenov stavb, vključno s protipotresno prenovo). Na ogroženost ljudi zaradi naravnih in drugih nesreč lahko pozitivno vplivajo potencialne obnove objektov kot posledica naložb v okviru CP 2–CP 6. * Naložbe, ki lahko predstavljajo nove vire tveganj so: - CP 3: naložbe v OVE (fotovoltaika – požari, geotermalna energija – inducirani potresni sunki), proizvodnja biogoriv, soprodukcija toplote in električne energije, energetska izraba odpadkov, uporaba alternativnih goriv v mestih - CP 6: trajnostna preobrazba daljinskega ogrevanja ter energetike in energetskih lokacij, diverzificirano in odporno regionalno gospodarstvo. V okviru SC 3.1. so predvidene naložbe v prenova javnih in večstanovanjskih stavb, ki vključuje poleg energetske prenove tudi druge zahteve trajnostne prenove stavb (potres, požar, radon...), kar predstavlja pozitiven vpliv glede preprečevanja in obvladovanja posledic nesreč in okoljskega tveganja povezanega z izpostavljenostjo radonu.	
• druge nesreče	Izziv povezan s prometno varnostjo in varstvom okolja predstavljajo predvsem možne nesreče z nevarnimi snovmi v prometu ter izzivi povezani z novimi tveganji (alternativna goriva, skiroji). Pri obvladovanju večjih industrijskih nesreč izziv predstavlja ureditev pogojev za ustrezno prostorsko načrtovanje v okolici SEVESO obratov.		
Raba virov in ravnanje z odpadki	Slovenija je s porabo snovi na prebivalca v povprečju držav EU. Rast snovne produktivnosti se upočasnjuje. Ekološki odtis Slovenije je nad evropskim povprečjem držav Evropske unije (ARSO, 2021, [OD06], [OD18], [SE08]). Pretekli trendi glede nastajanja odpadkov kažejo naraščanje količine nastalih odpadkov do leta 2019 (v 2020 upad zaradi epidemije). Največji delež predstavljajo gradbeni odpadki.	Izvajanje programa lahko vpliva na povečanje snovne porabe oz. rabe virov (mineralne in druge surovine) in nastajanje gradbenih odpadkov zaradi spodbujanja naložb v energetske prenovne stavb in OVE (CP 2), v posodobitev železniške infrastrukture in naložb v cestno infrastrukturo (CP 3), investicije v zdravstvo in razvoj trajnostnega turizma in turistične infrastrukture (CP 4), spodbujanje urbanega in lokalnega razvoja (CP 5) ter v	DA v okviru okoljskega cilja <i>Učinkovito ravnanje z viri</i>

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	Manj kot polovica odpadkov se predela, odloži se 2% nastalih odpadkov (ARSO, 2021 [OD07]; SURS, 2021).. Pretekli trendi glede nastajanja komunalnih odpadkov kažejo naraščanje količine nastalih komunalnih odpadkov (tudi v času epidemije). Ločeno zbranih je 73% komunalnih odpadkov, recikliranih 59%, odloženih 15% (ARSO, 2021, [OD01]; SURS, 2021) V Sloveniji predstavljajo gradbeni odpadki kar 2/3 divjih odlagališč, ki obremenjujejo okolje in ogrožajo zdravje ljudi (Life Slovenija, 2015). V zadnjih nekaj letih se pojavljajo težave s kopičenjem odpadne embalaže in odpadnega blata iz čistilnih naprav.	preobrazbo energetskih lokacij in regionalno gospodarstvo (CP 6). Možni so pozitivni vplivi na snovno porabo (zmanjšanje porabe virov) in nastajanje odpadkov zaradi vlaganj v razvoj veščin in kompetenc na področju družbene inovativnosti in boljše zakonodaje, s poudarkom na prehodu v razogljičenje/krožno gospodarstvo (CP 1) ter vzpostavljanje pogojev za krožno gospodarstvo (CP 2). Naložbe v izgradnjo naprav za visoko učinkovito soproizvodnjo toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje in hlajenje z nizkimi emisijami v življenjskem ciklu za energetsko izrabo preostankov komunalnih odpadkov (CP 2) pomenijo sicer pozitiven vpliv na samooskrbo Slovenije na tem področju, pri čemer bi bilo treba hkrati intenzivneje vlagati tudi v povečanje ponovne uporabe in predelave odpadkov (hierarhija ravnanja z odpadki), ter evidentirati dejansko pričakovano količino odpadkov, ki jih ni mogoče ponovno uporabiti ali reciklirati. Naložbe povezane z zmanjševanjem rabe energije (glej tudi segment podnebne spremembe) pozitivno vplivajo na zmanjšanje energetskih snovnih virov (predvsem fosilnih goriv).	
Podnebne spremembe	Izpusti toplogrednih plinov so se v letu 2019, glede na leto 2018, znižali za 2,6 % in Slovenija je na dobri poti, da doseže v okviru EU zastavljen cilj (ARSO, 2021).. Delež obnovljivih virov v skupni rabi energije je leta 2019 znašal 16,9 %. Glede na leto prej se je povečal za 0.2 %, zaradi nekoliko nižje skupne rabe energije. Leta 2019 je bil delež OVE v bruto rabi končne energije v RS 22,0 odstoten in je bil za 2,2 odstotne točke višji kot leta 2005. Pri doseganju nacionalnega cilja OVE smo pod zastavljenimi	Potencialen pozitiven vpliv na blaženje podnebnih sprememb je mogoč zaradi naložb v razvoj veščin in kompetenc na področju družbene inovativnosti in boljše zakonodaje, s poudarkom na prehodu v razogljičenje/krožno gospodarstvo (SC 1.3), posebej naložb v smeri razvoja znanj za učinkovit prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, ki je horizontalna tema S5. Pozitivne vplive imajo tudi naložbe v ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu, za	DA v okviru okoljskega cilja <i>Blaženje podnebnih sprememb in prilagoditev nanje</i>
• blaženje podnebnih sprememb			

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	cilji, za predvidenim razvojem bistveno zaostaja delež pri proizvodnji električne energije (ARSO, 2021)..	energetske prenove stavb z upoštevanjem trajnostne gradnje ter pametnim upravljanjem sistemov v in na stavbah ter ozaveščanja socialno ranljivih skupin in omogočanjem njihovega dostopa do nepovratnih sredstev ter zmanjšanja energetske revščine, ki so predvidene v okviru SC 3.1. Pomembne pozitivne vplive prinašajo tudi naložbe v ključne ukrepe OVE (sončna energija, biomasa in geotermalna energija) in naložbe v pogoje za krožno gospodarstvo, kiso del SC 3.2, naložbe v trajnostno večmodalno mobilnost pa so predvidene v okviru SC 4.1 in CP 3. Pozitivne vplive na blaženje podnebnih sprememb lahko pričakujemo tudi: V sklopu CP5, kjer se v okviru SC 9.1 predvideva podpora ukrepom iz sklopa urbane prenove, kot npr. revitalizacija degradiranih urbanih območij in celovite prenove, (protipotresna varnost, energetska, dostopnost) tudi objektov kulturne dediščine. V sklopu CP5, kjer Območna načrta za pravični prehod SAŠA in Zasavske regije predvidevata prehod iz uporabe premoga na OVE, in sicer v ukrepih pod sklopom energetika: trajnostna preobrazba daljinskega ogrevanja ter energetike in energetske lokacij, ki ostajajo eden od stebrov regionalnega razvoja.	
prilagajanje podnebnim spremembam	Podnebne spremembe se odražajo v različnih dejavnikih, ki so medsebojno povezani. Njihove posledice so: - podaljšane letne rastne dobe: v Ljubljani po zmerno optimističnem scenariju za približno 25 dni do konca stoletja - dvig temperature: po zmerno optimističnem scenariju povprečna temperatura do konca stoletja zvišala za približno 2 °C;	Pričakovani pozitivni vplivi programa so spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč ter odpornosti, ob upoštevanju ekosistemskih pristopov - , predvsem naložbe v ukrepe zmanjšanja poplavne ogroženosti na območjih pomembnega vpliva poplav, ki izkazujejo najvišjo stopnjo pripravljenosti za izvedbo, nadgradnje sistema za opozarjanje in osveščanje na vremensko pogojene izredne razmere ter prilagajanja nanje v spremenjenem	

Okoljski vidik	Stanje okolja	Opis povezave med stanjem okolja in izvajanjem programa	Obravnava v okoljskem poročilu
	• spremembe padavinskega režima: količina letnih padavin se bo rahlo povečevala, več padavin bo pozimi, nekoliko manj pa poleti); • zmanjšana kmetijska proizvodnja: suše in poplave vplivajo na količino in kvaliteto kmetijskih pridelkov; • biodiverziteta: zaradi slabše odpornosti na spremembe okolja in pogostejših ujm (žledo-, snego-, in vetrolemi, poplave, suše) so pogostejše, tudi bolezni in razširjanje invazivnih tujerodnih vrst. Prihaja tudi do sprememb v hidrološki raznolikosti vodotokov; • ekonomske škode: povzročajo jo vse pogostejši podnebni ekstremi (ARSO, 2021). • zdravje ljudi: • neposreden vpliv preko vse pogostejših in vse hujših ekstremnih vremenskih dogodkov (vročinskih valov, poplav, suš, neviht, neurij, gozdnih požarov, ...; vse to poveča tveganje za poškodbe, bolezni in smrt). • posreden vpliv preko sprememb v okolju: večjega onesnaženega zraka (ozon), spremembe porazdelitve pojavljanja nalezljivih bolezni, širjenja alergogenih vrst rastlin, glodavcev, mrčesa. • preko učinkov na družbo: begunstvo, podhranjenost, duševne motnje (posttravmatska stresna motnja), nasilje, stres na delovnem mestu, manjša delovna produktivnost, izguba dela, upadanje ekonomske rasti in večanje revščine (KES, 2009).	podnebnju ter za odziv na podnebno pogojene nesreče (SC 3.4).	

2.3 OKOLJSKI CILJI, KAZALCI IN MERILA VREDNOTENJA

2.3.1 OKOLJSKI CILJI

Okoljski cilji in podcilji so bili določeni na podlagi področne zakonodaje (Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030 (ReNPVO20–30), Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1)).

V okviru posameznega okoljskega cilja se zasleduje več okoljskih podciljev:

- Trajnostna raba naravnih virov
 - Trajnostno upravljanje z zemljišči, gozdom in tlemi
 - Saniran del območij, ki so bila v preteklosti čezmerno onesnažena
 - Doseženo dobro kemijsko in ekološko stanje površinske vode
 - Doseženo dobro kemijsko in količinsko stanje podzemne vode
 - Zmanjšanje emisij onesnaževal v zrak
 - Izboljšana kakovost zraka do ravni brez čezmernih koncentracij onesnaževal
- Ohranjena narava
- Izboljšano stanje kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena:
 - Izboljšano stanje kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena
 - Ohranjene arheološke ostaline
- Zdravo, varno in kakovostno življenjsko okolje
 - Zmanjšano število prebivalcev, izpostavljenih onesnaženemu zraku
 - Zmanjšano število prebivalcev, izpostavljenih čezmernemu hrupu v okolju
 - Izboljšano obvladovanje obremenitev zaradi virov sevanj in svetlobnega onesnaževanja
 - Preprečevanje in omejevanje posledic naravnih in drugih nesreč
- Učinkovito ravnanje z viri in odpadki
 - Zmanjšana raba virov ter povečana snovna učinkovitost
 - Dosežen napredek pri preprečevanju odpadkov, nastali odpadki pa bodo prednostno pripravljeni za ponovno rabo, reciklirani ali predelani
- Blaženje podnebnih sprememb in prilagoditev nanje
 - Zmanjšane emisije toplogrednih plinov v skladu s sprejetimi mednarodnimi zavezami
 - Zmanjšana izpostavljenost vplivom podnebnih sprememb ter občutljivost in ranljivost nanje s povečano odpornostjo in prilagoditveno sposobnostjo družbe

2.3.2 OKOLJSKI KAZALCI

Preglednica 3: Izbrani kazalci stanja okolja za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Trajnostna raba naravnih virov*

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Pokrovnost in raba tal [TP01]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje značilnosti in razvoj pokrovnosti in rabe tal v Sloveniji, zajetih po metodologiji CORINE Land Cover v letih 1996, 2000, 2006, 2012 in 2018. Spremembe rabe tal so eden ključnih pokazateljev dinamičnih procesov v prostoru, ki osnova za ugotavljanja okoljskih obremenitev in posledic.
Pozidava [TP03]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje dejanski obseg vseh pozidanih površin leta 2019 (vključena območja poselitve, infrastrukturne površine, industrijska območja, trgovska območja, turistična in športna infrastrukturna območja itd.) v ha kot tudi obseg sprememb rabe v kategorijo pozidano v obdobju 2012–2019 (v ha).
Onesnaževala v tleh [TP04]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje onesnaženost tal z anorganskimi in organskimi onesnaževali v površinskih vzorcih tal na območju Republike Slovenije. Določa se na podlagi vrednotenja analiznih rezultatov v vzorcih tal glede na Uredbo o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednostnih nevarnih snovi v tleh (Ur. L. RS, št. 68/96).
Funkcionalno razvrednotena območja [TP02]	ARSO, 2021	Evidenca funkcionalno razvrednotenih območij (FDO) v Sloveniji je bila metodološko in vsebinsko vzpostavljena v okviru projekta CRP »Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra« (2015–2017). Natančna prostorska umeščenost in poznavanje značilnosti ter dinamike razvoja razvrednotenih območij predstavljata pomemben korak v smeri trajnostnega načrtovanja in umeščanja dejavnosti v prostor.
Kakovost podzemne vode [VD11]	ARSO, 2021	Ekološko, kemijsko in količinsko stanje VT površinskih in podzemnih voda se spremljajo v skladu z Vodno direktivo s strani Agencije RS za okolje in prikazujejo obdobjo oceno posameznih VT. Vodovarstvena območja so pomembna z vidika trajnostne rabe voda za zagotavljanje ustrezne pitne vode. Indeks izkoriščanja vode prikazuje delež bruto iztoka iz države, medtem ko vodne pravice omogočajo vpogled v porabo vode različnih aktivnosti.
Količinsko obnavljanje podzemne vode [VD15]	ARSO, 2021	
Kemijsko in ekološko stanje površinskih voda [VD12]	ARSO, 2021	
Vodovarstvena območja [VD16]	ARSO, 2021	
Indeks izkoriščanja vode [VD01]	ARSO, 2021	
Vodne pravice [VD14]	ARSO, 2021	
Letne emisije SO ₂ , NO _x , NMVOC, NH ₃ , PM _{2,5}	Vlada RS, 2019; ARSO, 2020	Onesnaževala, ki negativno vplivajo na zdravje ljudi in ekosistemov, se spremljajo na letni ravni. V Sloveniji so največji problem trenutno PM ₁₀ , NO _x in O ₃ (tudi VOC).
Izpusti delcev [ZR15], težkih kovin [ZR12] in obstojnih organskih onesnaževal (POP) [ZR13] v zrak	ARSO, 2021	
Onesnaženost zraka z delci PM ₁₀ in PM _{2,5} [ZR08], z SO ₂ [ZR08], NO ₂ [ZR06] in O ₃ [ZR07]	ARSO, 2021	

Preglednica 4: Izbrani kazalci stanja okolja za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Ohranjena narava*

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Varovana območja narave [NV01]	ARSO, 2021	Kazalci prikazujejo površino varovanih območij narave v Sloveniji ter njihov delež v skupni površini države, delež pojavljanja posameznih zvrsti naravnih vrednot in varstveni režim vstopa v podzemne jame ter ekološko pomembna območja. Varovana območja narave vključujejo varstvena območja - območja omrežja Natura 2000 in območja, ki izpolnjujejo pogoje za območja Natura 2000, ter zavarovana območja narave, to so parki, naravni rezervati in naravni spomeniki. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Ekološko pomembna območja so po Zakonu o ohranjanju narave območja habitatnih tipov ali večjih ekosistemskih enot, ki pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Določena so z Uredbo o ekološko pomembnih območjih. Del ekološko pomembnih območij so tudi območja Natura 2000.
Naravne vrednote [NV04]	ARSO, 2021	
Ekološko pomembna območja	ARSO, 2021b	
Velikost populacij izbranih vrst ptic [NB01]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje gibanje populacij izbranih vrst ptic. To gibanje je, dolgoročno, dober kazalec stanja okolja. Kadar so razmere slabe, je velikost populacij majhna, kadar so dobre, pa velika.
Evropsko pomembne vrste [NB11]		Kazalec obravnava stanje ohranjenosti evropsko pomembnih vrst. To so vrste iz Direktive o habitatih (Direktiva sveta 92/43/EGS), navedene v prilogah II, IV in V. S stanjem ohranjenosti vrst tako merimo vplive, ki delujejo na posamezno vrsto in lahko dolgoročno vplivajo na razširjenost in številčnost njenih populacij.
Evropsko pomembni habitatni tipi [NB12]		Kazalec obravnava stanje ohranjenosti habitatnih tipov za evropsko pomembne habitatne tipe. To so habitatni tipi iz Direktive o habitatih (Direktiva sveta 92/43/EGS), določeni v Aneksu I. S stanjem ohranjenosti habitatnih tipov tako merimo vplive, ki delujejo na habitatni tip in njegove značilne vrste.

Preglednica 5: Izbrani kazalci stanja okolja za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Izboljšano stanje kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena*

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Število enot nepremične kulturne dediščine z ohranjenim stanjem po zvrsteh (tip) in režimih	eVRD, 2021	Opredeljena kazalnika se navezujeta na število enot nepremične kulturne dediščine, pri katerih lahko v okviru izvajanja programa pride do vplivov, ki bodo povzročili spremembo stanja enote. Vplivi programa se navezujejo na naslavljanje družbenega pomena kulturne dediščine in omogočanje koriščenja finančnih spodbud, tako za ohranjanje nepremične kot tudi nesnovne kulturne dediščine. S tem lahko program pomembno prispeva k izboljšanju stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter ozaveščenosti javnosti o njenem pomenu.
Število nosilcev in enot nesnovne kulturne dediščine	eVRD, 2021	

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Arheološki potencial	MK, 2021	Kakršnikoli posegi ali dejavnosti oziroma aktivnosti, ki vsebujejo fizične posege v tla, lahko povzročijo negativne vplive na arheološke ostaline.

Preglednica 6: Izbrani kazalci stanja okolja za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Zdravo, varno in kakovostno življenjsko okolje*

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Samooocena dobrega zdravja	NIJZ, 2021	Na zdravje in kakovost življenja ljudi vplivajo gospodarstvo, družba in okolje. To se odraža v samoocenah dobrega zdravja in splošnega zadovoljstva z življenjem. Samooocena zdravja zajame fizične in duševne komponente zdravja pa tudi zadovoljstvo z življenjem, slaba samooocena zdravja pa odseva tudi psihološke in socialne težave, ki so posledica zdravstvenih težav, in ne le bolečino in nelagodje. Kakovost življenja pa ni povezana samo s finančnimi in materialnimi vidiki, temveč ljudje zadovoljstvo z življenjem dojemajo širše, predvsem v povezavi z zdravjem, družino, prijatelji, socialnimi mrežami, konjički, prostim časom ipd.
Samooocena splošnega zadovoljstva z življenjem	SURS, 2021	
Zdrava leta življenja in pričakovano trajanje življenja	NIJZ, 2021	Kazalnik zdrava leta življenja temelji na omejitvah posameznika pri običajnih aktivnostih, in predstavlja pričakovano trajanje življenja brez oviranosti. V kombinaciji s kazalnikom Pričakovanega trajanja življenja je merilo funkcionalnega zdravstvenega stanja populacije. Kazalnik je del osnovnega nabora evropskih strukturnih kazalnikov in se uporablja za: spremljanje zdravja kot dejavnika produktivnosti oz. gospodarskega dejavnika, upoštevanje kakovosti življenja, merjenje zaposljivosti starejših delavcev, spremljanje napredka pri dostopnosti, kakovosti in vzdržnosti zdravstvenega varstva.
Odnos javnosti do okoljskih problemov	ARSO, 2021	Pomemben je razkorak med deklarativnim izražanjem skrbi za varstvo okolja in dejansko prakso oziroma vedenjem v vsakdanjem življenju.
Stopnja tveganja socialne izključenosti in število oseb izpostavljenih tveganju socialne izključenosti	SURS, 2021, ARSO, 2021	Stopnja tveganja socialne izključenosti je odstotek oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo.
Izpostavljenost prebivalcev in otrok onesnaženemu zraku zaradi delcev PM ₁₀ [ZD03]	ARSO, 2021	Kakovost zraka pomembno vpliva na zdravje ljudi. Povečana koncentracija onesnaževal v zraku vodi v nastanek respiratornih bolezni in prezgodnjih smrti.
Prezgodnje smrti (O ₃ , NO ₂ , PM _{2,5})	EEA, 2020	
Dostop do pitne vode [ZD05]	ARSO, 2021	Dostop do primerne pitne vode je temeljna pravica zapisana v ustavi RS.
Kakovost pitne vode [VD08]	ARSO, 2021	
Hidrični izbruhi (epidemije) [ZD04]	ARSO, 2021	
Vodovarstvena območja [VD16]	ARSO, 2021	
Izpostavljenost hrupu zaradi prometa [HR01]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje število prebivalcev, ki so izpostavljeni hrupu prometa po najbolj prometnih cestah in železniških progah, izven in znotraj urbanih območij. Prikazano je skupno število

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
		prebivalcev izpostavljenih hrupu nad ravni 65 dB oz. 55 dB v obdobju celotnega dne in hrupu nad ravni 55 dB oz. 50 dB v obdobju noči.
Električne poljske jakosti (E) in gostote magnetnega pretoka na občutljivih območjih	MOP, 2017	Z nacionalnimi predpisi so opredeljene imisijske vrednosti zunanjih elektromagnetnih polj, ki zagotavljajo, da ljudje niso izpostavljeni umetno povzročenim EMS, ki bi v organizmu povzročala znanstveno potrjene biološke učinke. Novi viri EMS in večja obremenitev elektroenergetskega omrežja imajo za posledico večje obremenitve okolja v neposredni bližini teh naprav.
Kakovost celinskih kopalnih voda [VD09] in kakovost kopalnih voda obalnega morja [MR05]	ARSO, 2021	Kakovost kopalnih voda spremlja NIJZ vsakih 14 dni med kopalno sezono in s tem skrbi za mikrobiološko in kemijsko ustreznost kopalnih voda.
Ogroženost zaradi naravnih in drugih nesreč	MORS, 2021	Ocena ogroženosti se pripravi za vsako posamezno nevarnost naravne in druge nesreče. Ocene ogroženosti pripravijo pristojni državni in občinski organi ter gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije v skladu z 38. in 44. členom zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami glede na stopnjo ogroženosti. Vsebujejo podatke o virih nesreč in o ogroženih prebivalcih ter premoženju. Na ogroženost zaradi nesreč lahko vplivajo naravni in družbeni dejavniki.
Delež prebivalcev, ki živijo na poplavno ogroženih območjih [ZD24]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje delež prebivalcev, ki živijo na območjih poplavljanja. Poplave lahko povzročajo neposredne ali posredne učinke na zdravje. Neposredni učinki se pojavijo med poplavami in so posledica nenadnega poplavljanja (poškodbe, utopitve, srčni infarkt), posredni vplivi na zdravje pa so lahko nalezljive bolezni, zastrupitve in posttravmatske stresne motnje.

Preglednica 7: Izbrani kazalci stanja okolja za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Učinkovito ravnanje z viri in odpadki*

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Neposredni vnos in domača poraba snovi [OD06]	ARSO, 2021	Izkoriščeni domači viri predstavljajo vse izkoriščene snovi, pridelane ali načrpane na domačem ozemlju.
Snovna produktivnost [OD18]		Neposredni vnos snovi (NVS) meri neposredni vložek snovi za uporabo v gospodarstvu, to je vseh snovi, ki imajo gospodarsko vrednost in so uporabljene v proizvodnih dejavnostih in potrošnji; NVS obsega domače črpanje (uporabljeno) in celoten uvoz snovi.
Ekološki odtis [SE08]		Domača poraba snovi (DPS) meri celotne količine snovi (trdne, tekoče in plinaste), pridobljene iz naravnih virov (domači naravni viri + uvoz-izvoz), ki vstopajo v proizvodne in potrošne procese države v enem letu (razen vode in zraka, ki nista vsebovana v snovi). Neposredne snovne tokove delimo na šest glavnih skupin: biomasa (iz kmetijstva, gozdarstva, ribištva ter lova in nabiranja), kovinske in nekovinske mineralne surovine, fosilne energetske surovine, odpadki in drugo.
Ravnanje z odpadki [OD07]		Z navedenimi kazalci lahko spremljamo porabo snovi, ki jih načrpamo ali pridelamo v Sloveniji, njihov uvoz in izvoz ter
Komunalni odpadki [OD01]		
Pregled toka odpadkov (tone), Slovenija, letno	SURS, 2021	

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
		učinkovitost njihove rabe glede na doseženo blaginjo in število prebivalcev. Snovna produktivnost je kazalec, ki odraža razmerje med bruto domačim proizvodom (BDP) in domačo porabo snovi (DPS) glede na maso. Spada med pomembnejše kazalce spremljanja učinkovite rabe virov. Ekološki odtis na prebivalca je sintezni indikator pritiska potrošnje družbe na regenerativno sposobnost okolja in je v Strategiji razvoja Slovenije 2030 prepoznan kot eden ključnih indikatorjev prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo. Kazalci v zvezi odpadki prikazujejo količine nastalih odpadkov v Sloveniji ter razmerje med predelanimi in odstranjenimi odpadki v posameznih letih. Količina in delež posameznih postopkov predelave in odstranitve je prikazana za vse nastale odpadke skupaj in posebej za komunalne odpadke, odpadke iz proizvodnih in storitvenih dejavnosti ter nevarne odpadke.

Preglednica 8: Izbrani kazalci stanja okolja za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Blaženje podnebnih sprememb in prilagoditev nanje*

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
Izpusti toplogrednih plinov [PB03]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje gibanje izpustov toplogrednih plinov v Sloveniji, glavne vire izpustov (po kategorijah in sektorjih) ter primerjavo z državami Evropske unije (EU-28). Izpusti so prikazani v Gg CO ₂ ekv. Računajo se za naslednje vire: promet, energetika, industrijski procesi in uporaba proizvodov, goriva v industriji, goriva v gospodinjstvih in komercialni rabi, kmetijstvo in odpadki. Posebno kategorijo predstavlja raba in spremembe rabe zemljišč in gozdarstvo.
Obnovljivi viri energije [EN18]	ARSO, 2021	Kazalca prikazujeta rabo obnovljivih virov v Sloveniji in rabo obnovljivih virov v bruto rabi končne energije. Zajemata rabo sončne energije, biomase (les, bioplin, biogoriva) in obnovljivih frakcij odpadkov, geotermalne, vodne in vetrne energije. Daje grobo informacijo glede zmanjševanja vpliva rabe energije na okolje, saj povečevanje rabe OVE vpliva na zmanjševanje rabe fosilnih virov energije.
Delež obnovljivih virov v bruto končni rabi energije [EN24]	ARSO, 2021	
Raba končne energije po sektorjih [EN10]	ARSO, 2021	Kazalec prikazuje rabo končne energije, ki je definirana kot vsota rabe energije v sektorjih končne rabe – industriji, prometu in široki rabi, to je v gospodinjstvih ter ostali rabi, ki vključuje javni in zasebni storitveni sektor, kmetijstvo in gozdarstvo. Raba končne energije fosilnega izvora neposredno vpliva na izpuste onesnaževal zraka in toplogrednih plinov. Zmanjševanje rabe končne energije je zato pomembno tako z vidika zagotavljanja zanesljivosti oskrbe z energijo in konkurenčnosti gospodarstva kot tudi z vidika zmanjševanja vpliva na okolje z zmanjševanjem izpustov onesnaževal zunanjega zraka, toplogrednih plinov in drugih obremenitev okolja.
Ekonomska škoda zaradi podnebnih sprememb [PP01]	ARSO, 2021	Ta kazalnik prikazuje ekonomsko škodo zaradi podnebnih sprememb. Upošteva število smrtnih žrtev ter splošne in zavarovane gospodarske izgube zaradi vremenskih in podnebnih dogodkov v državah članicah EGP od leta 1980.

Kazalec	Vir kazalca	Opis izbire kazalcev
		Enote, uporabljene v tem kazalniku, so število dogodkov in škoda v evrih (vrednost evra je vedno enaka vrednosti v obravnavanem letu).
Ranljivost na podnebne spremembe	MOP, 2016	Kazalec je pokazatelj povečevanja oz. zmanjševanja izpostavljenosti, občutljivosti ter prilagoditvene sposobnosti ter na ta način nudi podlago za prioritarno osredotočanje nekaterih ukrepov povečevanja odpornosti v regijah oz. občinah, ki bodo izkazale večjo ranljivost na vplive podnebnih sprememb.

2.4 PREDLAGANA METODOLOGIJA IN MERILA VREDNOTENJA

Na podlagi področne zakonodaje, javno dostopnih podatkov in posredovane dokumentacije s strani naročnika so pripravljena izhodišča za pripravo okoljskega poročila z opredeljenimi pričakovanimi vplivi programa in odločitvijo o nadaljevanju presoje (vsebinjenje) ter predlogom okoljskih ciljev in kazalnikov. V nadaljevanju bosta za tematike z opredeljenimi pomembnimi vplivi pripravljena analiza stanja okolja in pregled pravnih režimov na varovanih območjih.

Ugotovljeni pomembni vplivi bodo natančneje opredeljeni tako, da jim bo določena vrsta oz. značaj vpliva v skladu z *Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje*.

Preglednica 9: Vrsta oz. značaj vpliva programa na okolje

Vrsta oz. značaj vpliva	Opis
Neposredni vpliv	Se ugotavlja, če se s programom načrtuje poseg v okolje, ki na območju programa neposredno vpliva na izbrana merila vrednotenja. Ugotovljeno območje neposrednega vpliva izhaja iz ugotovitev na terenu, podrobnejših podatkov o izvedbi posega v okolje in iz drugih dejanskih okoliščin.
Daljinski vpliv	Se ugotavlja, če se s programom načrtuje poseg v okolje z vplivi, ki so posledica izvedbe programa in se zgodijo oddaljeno od posega v okolje.
Kumulativni vpliv	Se ugotavlja, če se s programom načrtuje poseg v okolje, ki zanemarljivo vpliva na izbrana merila vrednotenja, ima pa skupaj z obstoječimi posegi v okolje ali s posegi, ki so načrtovani ali se izvajajo na podlagi drugih planov ali programov, velik vpliv na izbrana merila vrednotenja, ali kadar ima več posameznih za okolje zanemarljivih vplivov istega posega ali več posegov istega programa vpliv, katerega učinki na izbrana merila vrednotenja niso zanemarljivi.
Sinergijski vpliv	Se ugotavlja, če se s programom načrtuje poseg v okolje z vplivi, ki so v celoti večji od vsote posameznih vplivov.
Čezmejni vpliv	Se ugotavlja, če se s programom načrtuje poseg v okolje, ki bistveno vpliva na stanje okolja v drugi državi.
Trajanje vpliva	Začasni vpliv: predstavlja vpliv začasne narave. Kratkoročni vpliv: je vpliv, ki preneha vplivati na izbrane kazalce stanja okolja v petih (5) letih od začetka vplivanja. Srednjeročni vpliv: je vpliv, ki preneha vplivati na izbrane kazalce stanja okolja med petimi (5) in desetimi (10) leti od začetka vplivanja. Dolgoročni vpliv: je vpliv, ki ne preneha vplivati na izbrane kazalce stanja okolja v desetih (10) letih od začetka vplivanja. Trajni vpliv: predstavlja vpliv, ki pusti trajne posledice.

Vir: Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje

Neposredni, daljinski in kumulativni vplivi bodo ocenjeni na podlagi posledic programa na okoljske cilje programa z uporabo meril vrednotenja. Pri tem bo ocenjen obseg sprememb po posameznih kazalcih stanja okolja in njihovi pomembnosti, stopnji upoštevanja varstvenih ciljev oz. drugih meril vrednotenja, glede na stanje okolja ali stanje njegovih delov, varstvo naravnih virov, varstvo naravnih vrednot, ohranjanje biotske raznovrstnosti, vključno z živalskimi in rastlinskimi vrstami, varstvo kulturne dediščine, zagotavljanje varnosti prebivalstva in njihovega zdravja. Sinergijski vpliv se bo ocenjeval na podlagi skupnih posledic neposrednih, daljinskih in kumulativnih vplivov programa v skladu s prej napisanim.

Ocena vplivov izvedbe programa na okoljske cilje programa bo sestavljena iz podocen vsake od ugotovljenih posledic izvedbe programa na uresničevanje okoljskih ciljev programa. Posledice izvedbe programa na okoljske cilje programa bodo vrednotene glede na povzročitev bistvene zamude v prizadevanjih za doseganje okoljskih ciljev programa ali bistveno prekinitev ohranjanja ali napredovanja dobrega stanja okolja in njegovih delov, določenega z okoljskimi cilji, oziroma varstva območij, na podlagi zahtev varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov, varstva človekovega zdravja in kulturne dediščine.

Vrednotenje vplivov programa ali s programom načrtovanega posega v okolje na uresničevanje okoljskih ciljev programa bo na podlagi prej omenjene uredbe opredeljeno z velikostnimi razredi, ki imajo oznake od A do E z razredom X za primer, ko vplivov ni mogoče oceniti.

Preglednica 10: Lestvica velikostnih razredov vplivov izvedbe programa ali s programom načrtovanega posega v okolje na uresničevanje okoljskih ciljev

Razred	Opredelitev razreda	Sprejemljivost vplivov izvedbe programa na uresničevanje okoljskih ciljev
A	Ni vpliva oz. je lahko vpliv pozitiven	Sprejemljiv
B	Nebistven vpliv	
C	Vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov	
D	Bistven vpliv	Nesprejemljiv
E	Uničujoč vpliv	
X	Ugotavljanje vpliva ni možno	

Vir: Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje

Za ocene posledic izvedbe programa, ki se uvrstijo v velikostni razred A, B ali C, so vplivi programa sprejemljivi. Za ocene katerikoli posledico izvedbe programa, ki se uvrstijo v velikostni razred D ali E, so vplivi izvedbe predvidenih posegov na uresničevanje okoljskih ciljev nesprejemljivi.

Kjer bodo ugotovljeni bistveni (ocena D) ali uničujoči (ocena E) vplivi programa ali s programom načrtovanega posega v okolje, bo preverjeno, ali se jih lahko z ustreznimi omilitvenimi ukrepi (OU) prepreči, omili ali odpravi v taki meri, da postanejo vplivi izvedbe programa za okolje sprejemljivi (ocena C).

Predlagana merila vrednotenja vplivov na posamezne okoljske cilje so predstavljena v preglednicah, v nadaljevanju.

Preglednica 11: Merila za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Trajnostna raba in varstvo naravnih virov*

Razred učinka	Merila vrednotenja
A	<u>Vpliva ni</u> v kolikor z izvedbo programa ni možno vplivati na zmanjšanje pritiskov na naravne vire (tla, vode in zrak) in izboljšanja njihovega stanja. <u>Pozitiven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do zmanjšanja pritiskov na naravne vire (tla, vode in zrak) in izboljšanja njihovega stanja.
B	<u>Nebistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do manjšega, prostorsko omejenega povečanja pritiskov na naravne vire (tla, vode in zrak) pri čemer ne bo prišlo do bistvene spremembe njihovega stanja.
C	<u>Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do povečanja pritiskov na naravne vire (tla, vode in zrak) pri čemer lahko pride do bistvene

Razred učinka	Merila vrednotenja
	spremembe njihovega stanja. Z omilitvenimi ukrepi je možno vplive omiliti, kompenzirati in/ali racionalizirati in jih s tem zmanjšati na sprejemljivo raven.
D	<u>Bistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do povečanja pritiskov na naravne vire (tla, vode in zrak) pri čemer lahko pride do bistvene spremembe njihovega stanja. Izvedba omilitvenih ukrepov, s katerimi bi vplive omiliti, kompenzirali in/ali racionalizirali in jih s tem zmanjšali na sprejemljivo raven, ni možna ali smiselna.
E	<u>Uničujoč vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo plana prišlo do uničujočih posegov ali posledic, ki niso skladne z zakonskimi omejitvami in določbami na področju varstva naravnih virov (tla, vode in zrak).
X	<u>Ugotavljanje vpliva ni možno.</u>

Preglednica 12: Merila za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Ohranjena narava*

Razred učinka	Merila vrednotenja
A	<u>Ni vpliva oz. je vpliv pozitiven</u> v kolikor izvedba programa ne bo vplivala na lastnosti, zaradi katerih so območja z naravovarstvenim statusom varovana, ne bo vplivala na populacije zavarovanih vrst, njihovo povezanost, dolgoročno ohranjanje ter stanje ohranjenosti biotske in geološke raznovrstnosti oz. bo vpliv izvedbe pozitiven.
B	<u>Nebistven vpliv</u> v kolikor se zaradi izvedbe programa ne bo bistveno poslabšalo stanje lastnosti, zaradi katerih so območja z naravovarstvenim statusom varovana. Z izvedbo programa se stanje populacij zavarovanih vrst, njihova povezanost, dolgoročno ohranjanje ter stanje ohranjenosti biotske in geološke raznovrstnosti ne bodo bistveno poslabšali.
C	<u>Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov</u> v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega negativnega vpliva na lastnosti, zaradi katerih so območja z naravovarstvenim statusom varovana, na populacije zavarovanih vrst, njihovo povezanost, dolgoročno ohranjanje ter na stanje ohranjenosti biotske in geološke raznovrstnosti. Potrebna je izvedba omilitvenih ukrepov.
D	<u>Bistven vpliv</u> v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega negativnega vpliva na lastnosti, zaradi katerih so območja z naravovarstvenim statusom varovana, na populacije zavarovanih vrst, njihovo povezanost, dolgoročno ohranjanje ter na stanje ohranjenosti biotske in geološke raznovrstnosti. Omilitveni ukrepi niso mogoči.
E	<u>Uničujoč vpliv</u> v kolikor bo vpliv izvedbe programa na lastnosti, zaradi katerih so območja z naravovarstvenim statusom varovana, populacije zavarovanih vrst, njihovo povezanost, dolgoročno ohranjanje ter stanje ohranjenosti biotske in geološke raznovrstnosti bo uničujoč.
X	<u>Ugotavljanje vpliva ni možno</u> v kolikor zaradi pomanjkanja podatkov ugotavljanja vpliva ni možno.

Preglednica 13: Merila za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Izboljšano stanje kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena*

Razred učinka	Merila vrednotenja
A	<u>Vpliva ni</u> v kolikor z izvedbo programa ne bo prišlo do posegov v enote kulturne dediščine oz. se bodo posegi izvajali na območjih brez arheološkega potenciala ter v okviru programa spodbujanje izboljšanja stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanja družbenega pomena ni možno. <u>Pozitiven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do posegov v enote kulturne dediščine, pri čemer bo prišlo do pozitivnega vpliva na njihove varovane vrednote ali stanje oz. boljšega poznavanja arheološkega potenciala ter v kolikor se v okviru programa spodbuja izboljšanje stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena.

Razred učinka	Merila vrednotenja
B	<u>Nebistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do manjših, prostorsko omejenih posegov v enote kulturne dediščine, vendar pri tem ne bo prišlo do bistvenega negativnega vpliva na njihove varovane vrednote in stanje oz. se posegi izvajajo na območju z majhnim arheološkim potencialom ter v kolikor se v okviru programa ne spodbuja izboljšanja stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanja družbenega pomena.
C	<u>Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do posegov v enote kulturne dediščine in bistvenega negativnega vpliva na njihove varovane vrednote ali stanje oz. se bodo posegi izvajali na območju z velikim arheološkim potencialom, ter v kolikor se v okviru programa onemogoča izboljšanje stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena. Z omilitvenimi ukrepi je možno vplive omiliti, kompenzirati in/ali racionalizirati in jih s tem zmanjšati na sprejemljivo raven.
D	<u>Bistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do posegov v enote kulturne dediščine in bistvenega negativnega vpliva na njihove varovane vrednote ali stanje oz. se bodo posegi izvajali na območju z velikim arheološkim potencialom ter v kolikor se v okviru programa onemogoča izboljšanje stanja kulturne dediščine, njene pristnosti in celovitosti ter povečanje družbenega pomena. Izvedba omilitvenih ukrepov, s katerimi bi vplive omilili, kompenzirali in/ali racionalizirali in jih s tem zmanjšali na sprejemljivo raven, ni možna ali smiselna.
E	<u>Uničujoč vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo plana prišlo do uničujočih posegov ali posledic, ki niso skladne z zakonskimi omejitvami in določbami na področju varstva kulturne dediščine.
X	<u>Ugotavljanje vpliva ni možno.</u>

Preglednica 14: Merila za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Zdravo in kakovostno življenjsko okolje*

Razred učinka	Merila vrednotenja
A	<u>Vpliva ni</u> v kolikor z izvedbo programa ni možno vplivati na zmanjšanje onesnaževanja in obremenjevanja bivalnega okolja ter izpostavljenosti okoljskim tveganjem in nevarnostim oz. na izboljšanje zdravja ljudi in kakovosti življenja. <u>Pozitiven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do zmanjšanja onesnaževanja in obremenjevanja bivalnega okolja ter izpostavljenosti okoljskim tveganjem in nevarnostim, zaradi česar bo prišlo do izboljšanja zdravja ljudi in kakovosti življenja.
B	<u>Nebistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do manjšega, prostorsko omejenega povečanja onesnaževanja in/ali obremenjevanja bivalnega okolja oz. izpostavljenosti okoljskim tveganjem in/ali nevarnostim, pri čemer obstoječe okolje še ni prekomerno obremenjeno oz. izpostavljeno in so nove obremenitve skladne z okoljsko zakonodajo, bistveni vplivi na zdravje ljudi in kakovosti življenja zato niso verjetni.
C	<u>Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega povečanja onesnaževanja in/ali obremenjevanja bivalnega okolja oz. izpostavljenosti okoljskim tveganjem in/ali nevarnostim; tudi v primeru manjšega, prostorsko omejenega povečanja onesnaževanja in/ali obremenjevanja bivalnega okolja oz. izpostavljenosti okoljskim tveganjem in/ali nevarnostim, če je obstoječe okolje že prekomerno obremenjeno oz. izpostavljeno. Bistveni vplivi na zdravje ljudi in kakovost življenja so verjetni. Z omilitvenimi ukrepi je možno vplive omiliti, kompenzirati in/ali racionalizirati in jih s tem zmanjšati na sprejemljivo raven.
D	<u>Bistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega povečanja onesnaževanja in/ali obremenjevanja bivalnega okolja oz. izpostavljenosti okoljskim tveganjem in/ali nevarnostim; tudi v primeru manjšega, prostorsko omejenega povečanja onesnaževanja in/ali obremenjevanja bivalnega okolja oz. izpostavljenosti okoljskim tveganjem in/ali nevarnostim, če je obstoječe okolje že prekomerno obremenjeno oz. izpostavljeno. Bistveni vplivi na zdravje ljudi in kakovost življenja so verjetni. Izvedba omilitvenih ukrepov, s katerimi bi vplive omilili, kompenzirali in/ali racionalizirali in jih s tem zmanjšali na sprejemljivo raven, ni možna ali smiselna.

Razred učinka	Merila vrednotenja
E	<u>Uničujoč vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo plana prišlo do uničujočih posegov ali posledic, ki niso skladne z zakonskimi omejitvami in določbami na področju zagotavljanja obremenitev bivalnega okolja in izpostavljenosti okoljskim tveganjem in nevarnostim, zdravje ljudi bo gotovo ogroženo.
X	<u>Ugotavljanje vpliva ni možno.</u>

Preglednica 15: Merila za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Učinkovito ravnanje z viri*

Razred učinka	Merila vrednotenja
A	<u>Vpliva ni</u> v kolikor z izvedbo programa ni možno vplivati na zmanjšanje rabe virov in povečanje snovne ter energetske učinkovitosti. <u>Pozitiven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do zmanjšanja rabe virov in povečanja snovne ter energetske učinkovitosti.
B	<u>Nebistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do manjšega, nebistvenega povečanja rabe virov in zmanjšanja snovne ter energetske učinkovitosti.
C	<u>Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega povečanja rabe virov in zmanjšanja snovne ter energetske učinkovitosti. Z omilitvenimi ukrepi je možno vplive omiliti, kompenzirati in/ali racionalizirati in jih s tem zmanjšati na sprejemljivo raven.
D	<u>Bistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega povečanja rabe virov in zmanjšanja snovne ter energetske učinkovitosti. Izvedba omilitvenih ukrepov, s katerimi bi vplive omilili, kompenzirali in/ali racionalizirali in jih s tem zmanjšali na sprejemljivo raven, ni možna ali smiselna.
E	<u>Uničujoč vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo plana prišlo do uničujočih posegov ali posledic, ki niso skladne z zakonskimi omejitvami in določbami na področju rabe virov, snovne in energetske učinkovitosti.
X	<u>Ugotavljanje vpliva ni možno.</u>

Preglednica 16: Merila za vrednotenje vplivov na okoljski cilj: *Blaženje podnebnih sprememb in prilagoditev nanje*

Razred učinka	Merila vrednotenja
A	<u>Vpliva ni</u> v kolikor z izvedbo programa ni možno vplivati na izpuste toplogrednih plinov in s tem na blaženje podnebnih sprememb oz. na izboljšanje prilagoditve na podnebne spremembe. <u>Pozitiven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov ter s tem do blaženja podnebnih sprememb oz. do izboljšanja prilagoditve na podnebne spremembe.
B	<u>Nebistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do manjšega, nebistvenega povečanja izpustov toplogrednih plinov, ki pa se bo na nivoju države kompenziral z drugimi ukrepi, ranljivost okolja za posledice podnebnih sprememb se ne bo povečala.
C	<u>Nebistven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega povečanja izpustov toplogrednih plinov, ranljivost okolja za posledice podnebnih sprememb se bo povečala. Z omilitvenimi ukrepi je možno vplive omiliti, kompenzirati in/ali racionalizirati in jih s tem zmanjšati na sprejemljivo raven.
D	<u>Bistven vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo programa prišlo do bistvenega povečanja izpustov toplogrednih plinov, potreba po prilagajanju na podnebne spremembe se bo povečala, ranljivost okolja za posledice podnebnih sprememb se bo povečala. Izvedba omilitvenih ukrepov, s katerimi bi vplive omilili, kompenzirali in/ali racionalizirali in jih s tem zmanjšali na sprejemljivo raven, ni možna ali smiselna.
E	<u>Uničujoč vpliv</u> je v kolikor bo z izvedbo plana prišlo do uničujočih posegov ali posledic, ki niso skladne z zakonskimi omejitvami in določbami na področju podnebnih sprememb.
X	<u>Ugotavljanje vpliva ni možno.</u>

3 DODATEK ZA PRESOJO »NAČELA, DA SE NE ŠKODUJE BISTVENO«

Uredba o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost² določa, da noben ukrep v načrtu za okrevanje in odpornost ne bi smel privedi do bistvene škode okoljskim ciljem v smislu člena 17 Uredbe o taksonomiji³. V skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost bi morala ocena načrtov za okrevanje in odpornost zagotoviti, da je vsak ukrep (tj. vsaka reforma in vsaka naložba) v načrtu v skladu z „načelom, da se ne škoduje bistveno“.

V okviru projekta bo tako pripravljen Dodatek za presojo „načela, da se ne škoduje bistveno“ (strokovna podlaga za program). Presoja bo potekala skladno s Tehničnimi smernicami za uporabo „načela, da se ne škoduje bistveno“⁴, ki jih je pripravila in objavila Evropska Komisija z namenom pomoči nacionalnim organom pri pripravi načrtov za okrevanje in odpornost. Izhodišča in metoda presoje, ki izhajata iz tehničnih smernic so povzeti v nadaljevanju.

3.1 IZHODIŠČA ZA PRESOJO „NAČELA, DA SE NE ŠKODUJE BISTVENO“

V uredbi o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost se načelo, da se ne škoduje bistveno, razlaga v smislu člena 17 uredbe o taksonomiji. V tem členu je opredeljeno, kaj pomeni „bistvena škoda“ šestim okoljskim ciljem, ki jih obravnava uredba o taksonomiji:

1. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje blažitvi podnebnih sprememb, kadar privede do znatnih emisij toplogrednih plinov;
2. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje prilagajanju podnebnim spremembam, kadar privede do povečanega škodljivega vpliva na sedanje podnebje in pričakovano prihodnje podnebje, na dejavnost samo ali na ljudi, naravo ali sredstva⁵;
3. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje trajnostni rabi in varstvu vodnih in morskih virov, kadar škoduje dobremu stanju ali dobremu ekološkemu potencialu vodnih teles, vključno s površinskimi in podzemnimi vodami, ali dobremu okoljskemu stanju morskih voda;

²Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost, OJ L 57, 18.2.2021, p. 17–75

³Uredba (EU) 2020/852 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088

⁴Obvestilo Komisije Tehnične smernice za uporabo „načela, da se ne škoduje bistveno“ v skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost 2021/C 58/01, C/2021/1054, OJ C 58, 18.2.2021, p. 1–30

⁵To konkretno pomeni, da se lahko cilju glede prilagajanja podnebnim spremembam bistveno škoduje z (i) neprilagoditvijo dejavnosti škodljivemu vplivu podnebnih sprememb, kadar pri navedeni dejavnosti obstaja tveganje za tak vpliv (kot je stavba na območju, izpostavljenem poplavam), ali (ii) nepravilno prilagoditvijo pri uvajanju prilagoditvene rešitve, ki varuje eno območje („ljudje, narava ali sredstva“), hkrati pa povečuje tveganje na drugem območju (kot je gradnja nasipa okrog zemljišča na poplavni ravnici, kar preusmeri škodo na sosednje zemljišče, ki ni varovano).

4. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje krožnemu gospodarstvu (vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem), kadar privede do znatne neučinkovitosti pri uporabi materialov ali neposredne ali posredne rabe naravnih virov ali do znatnega povečanja nastajanja, sežiganja ali odlaganja odpadkov ali kadar lahko dolgoročno odlaganje odpadkov bistveno in dolgoročno škoduje okolju;

5. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja, kadar privede do znatnega povečanja emisij onesnaževal v zrak, vodo ali zemljo,

6. za dejavnost se šteje, da bistveno škoduje varstvu in obnovi biotske raznovrstnosti in ekosistemov, kadar je bistveno škodljiva za dobro stanje in odpornost ekosistemov ali škodljiva za stanje ohranjenosti habitatov in vrst, vključno s tistimi, ki so v interesu Unije.

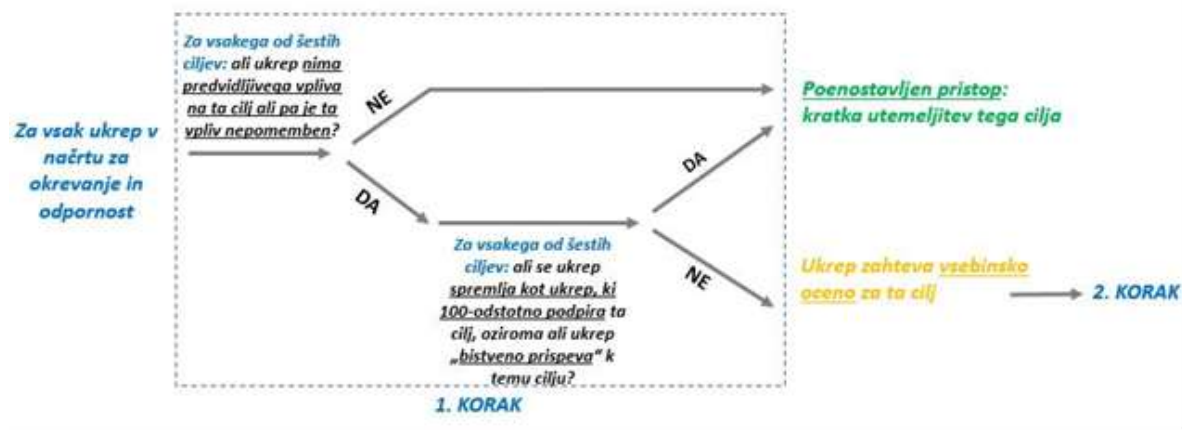
Uporaba načela, da se ne škoduje bistveno v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost:

- V okviru ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, je treba obravnavati vse ukrepe.
 - Države članice morajo zagotoviti oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, za vsak ukrep v svojem načrtu za okrevanje in odpornost.
 - Države članice morajo oceniti tako reforme kot tudi naložbe
- Za nekatere ukrepe je lahko ocena skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, poenostavljena.
 - Za ukrepe, ki nimajo predvidljivega vpliva na vse ali nekatere od šestih okoljskih ciljev oziroma je ta vpliv nepomemben, se lahko uporabi poenostavljen pristop.
 - Kadar se ukrep spremlja kot ukrep, ki 100-odstotno podpira enega od šestih okoljskih ciljev, se šteje, da je ta ukrep skladen z načelom, da se ne škoduje bistveno, kar zadeva ta cilj.
 - Kadar ukrep v skladu z uredbo o taksonomiji „bistveno prispeva“¹⁴ k enemu od šestih okoljskih ciljev, se podobno šteje, da je ta ukrep skladen z načelom, da se ne škoduje bistveno, kar zadeva ta cilj.
- Skladnost z veljavnim okoljskim pravom EU in nacionalnim okoljskim pravom je ločena obveznost in ne odpravlja potrebe po oceni skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno.
- Pri oceni skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, bi bilo treba upoštevati presoje vplivov, ki se nanašajo na okoljske razsežnosti ali preverjanje trajnostnosti ukrepa.
- Vodilna načela za oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno
 - V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost so za oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, pomembni neposredni in primarni posredni vplivi ukrepa.

- Pri oceni skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, je treba upoštevati življenjski cikel dejavnosti, ki izhaja iz ukrepa.
 - Ukrepi za spodbujanje večje elektrifikacije (npr. industrije, prometa in stavb) se štejejo za skladne z oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, za okoljski cilj glede blažitve podnebnih sprememb.
 - Za gospodarske dejavnosti, ki nimajo tehnološko izvedljive alternative z majhnim vplivom na okolje, bi bilo treba presojo negativnih vplivov vsakega posameznega ukrepa na okolje opraviti na podlagi scenarija brez poseganja ob upoštevanju vpliva ukrepa na okolje v absolutnem smislu²³.
 - Za gospodarske dejavnosti, ki nimajo tehnološko in ekonomsko²⁵ izvedljive alternative z majhnim vplivom na okolje, lahko države članice dokažejo, da ukrep ne povzroča bistvene škode, in sicer tako, da sprejmejo najboljše razpoložljive ravni okoljske učinkovitosti v sektorju.
 - Glede na zgoraj navedene pogoje se ukrepi, povezani s proizvodnjo električne energije in/ali toplote z uporabo fosilnih goriv ter s tem povezano infrastrukturo za prenos in distribucijo, za namene uredbe o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost praviloma ne bi smeli šteti za skladne v okviru načela, da se ne škoduje bistveno, saj obstajajo nizkoogljične alternative. (Z vidika blažitve podnebnih sprememb se lahko za ukrepe, povezane s proizvodnjo električne energije in/ali toplote z uporabo zemeljskega plina ter povezano infrastrukturo za prenos in distribucijo, za vsak primer posebej določijo omejene izjeme.)
 - Za zagotovitev, da so ukrepi primerni za prihodnost in ne povzročajo škodljivih učinkov vezanosti, ter za spodbujanje koristnih dinamičnih učinkov se lahko zahtevajo spremljevalne reforme in naložbe.
 - Skladnost z načelom, da se ne škoduje bistveno, bi bilo treba poleg teh vodilnih načel vključiti v oblikovanje ukrepov, tudi na ravni mejnikov in ciljev.
- Državam članicam ni treba upoštevati „tehničnih meril za pregled“ (kvantitativnih in/ali kvalitativnih meril) iz uredbe o taksonomiji, da bi utemeljile skladnost z načelom, da se ne škoduje bistveno.

3.2 METODA IZVEDBE PRESOJE „NAČELA, DA SE NE ŠKODUJE BISTVENO“

Pri izvedbi presoje bo uporabljen kontrolni seznam iz Tehničnih smernic. Kontrolni seznam temelji na drevesu odločanja (slika spodaj), ki ga je treba uporabiti za vsak ukrep načrta za okrevanje in odpornost.

Slika 1: Drevo odločanja

1. korak: Opredelitev okoljskih ciljev, za katere je potrebna vsebinska ocena

1. del kontrolnega seznama predstavlja opredelitev, za katere od šestih okoljskih ciljev je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno. Pregled na visoki ravni bo olajšal analizo, saj razlikuje med okoljskimi cilji, za katere bo za oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, potrebna vsebinska ocena, in tistimi, za katere lahko zadostuje poenostavljen pristop.

Preglednica 17: 1.del kontrolnega seznama

Navedite, za katere okoljske cilje v nadaljevanju je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno	Da	Ne	Utemeljitev, če ste izbrali odgovor „Ne“.
Blažitev podnebnih sprememb			
Prilagajanje podnebnim spremembam			
Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov			
Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem			
Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal			
Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov			

Če je izbran odgovor „ne“, je treba (v desnem stolpcu) na kratko utemeljiti, zakaj za okoljski cilj ni potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno, na podlagi enega od naslednjih primerov:

- ukrep zaradi svoje narave nima predvidljivega vpliva na okoljski cilj, ki bi bil povezan z neposrednimi in primarnimi posrednimi učinki ukrepa v njegovem življenjskem ciklu, ali pa je ta vpliv nepomemben ter se zato v zvezi z zadevnim ciljem šteje za skladnega z načelom, da se ne škoduje bistveno;

- b. ukrep se spremlja kot podporni ukrep cilju v zvezi s podnebnimi spremembami ali okoljskemu cilju s koeficientom 100 % ter se kot tak šteje za skladnega z načelom, da se ne škoduje bistveno, za zadevni cilj;
- c. ukrep „bistveno prispeva“ k okoljskemu cilju v skladu z uredbo o taksonomiji in se kot tak šteje za skladnega z načelom, da se ne škoduje bistveno, za zadevni cilj.

Za ukrepe v načrtu za okrevanje in odpornost, za katere bi zadostoval poenostavljeni pristop, se lahko zahtevana pojasnila (desni stolpec) omejijo na minimum in, če je koristno, združijo, kar omogoča, da osredotočanje na dokazovanje ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, za tiste ukrepe, za katere je potrebna vsebinska analiza morebitne bistvene škode.

Če je odgovor na prvi del kontrolnega seznama pritrdilen, se nadaljuje s korakom 2 kontrolnega seznama za ustrezne okoljske cilje.

- 2. korak: Zagotovitev vsebinske ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, za tiste okoljske cilje, za katere je potrebna

V drugem koraku se za vsak ukrep načrta uporabi 2.del kontrolnega seznama za izvedbo vsebinske ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, za tiste okoljske cilje, izbrane s pritrdilnim odgovorom v 1. koraku. 2. del kontrolnega seznama vsebuje vprašanja za vsakega od šestih ciljev, ki ustrezajo pravnim zahtevam ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno. Da se ukrepi lahko vključijo v načrt, morajo biti skladni z načelom, da se ne škoduje bistveno. Zato morajo biti odgovori na vprašanja iz dela 2 kontrolnega seznama „ne“, kar pomeni, da se ne povzroča nobena bistvena škoda posameznim okoljskim ciljem.

Preglednica 18: 2.del kontrolnega seznama– primer okoljskega cilja „blažitev podnebnih sprememb“

Vprašanja	Ne	Vsebinska utemeljitev
Blažitev podnebnih sprememb: Ali se pričakuje, da bo ukrep povzročil precejšnje emisije toplogrednih plinov?		

V desnem stolpcu 2. dela kontrolnega seznama se na podlagi ustreznih vprašanj navedejo vsebinska razlaga in utemeljitev razlogov. Kadar je potrebno se predložijo dodatne analize in/ali dokazila za dodatno utemeljitev odgovorov na seznam vprašanj.

Podrobneje je kontrolni seznam predstavljen v Prilogi I Tehničnih smernic. Seznam nekaterih možnih dodatnih dokazil za vsebinsko utemeljitev v 2. delu kontrolnega seznama je predstavljen v Prilogi II Tehničnih smernic. Specifični pogoji za skladnost z okoljskim ciljem blažitev podnebnih sprememb za ukrepe povezane s proizvodnjo električne energije in/ali toplote z uporabo zemeljskega plina ter s tem povezano infrastrukturo za prenos in distribucijo so predstavljeni v Prilogi III Tehničnih smernic. Pri presoji »načela, da se ne škoduje bistveno« bodo smiselno upoštevani tudi pripravljeni primeri implementacije ocene »načela, da se ne škoduje bistveno« iz Priloge IV Tehničnih smernic.

4 VIRI IN ZAKONODAJA

4.1 VIRI

- ARSO, 2020. Kakovost zraka v Sloveniji v letu 2019.
- ARSO, 2021. ARSO Okolje, Kazalci okolja, Agencija RS za okolje
<http://kazalci.arso.gov.si/sl>
- ARSO, 2021a. Karta kopalnih voda
<https://gis.arso.gov.si/apigis/kopalneV/>
- ARSO, 2021b, Spletna objektna storitev (WFS) za izdajanje okoljskih prostorskih podatkov
<https://podatki.gov.si/dataset/spletna-objektna-storitev-wfs-za-izdajanje-okoljskih-prostorskih-podatkov/resource/7b4c1e67-c701-46f4-a711-ad052512de6a>
- Beširević, E., 2015. Svetlobno onesnaževanje. Delo in varnost, letnik 60, številka 2, str. 22–26.
<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-QFWBMH6H>
- EEA, 2019. Municipal waste incineration.
<file:///C:/Users/JERNEJ~1/AppData/Local/Temp/5.C.1.a%20Municipal%20waste%20incineration%202019.pdf>
- EEA, 2020. Slovenia - Air pollution country fact sheet.
<https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/2020-country-fact-sheets/slovenia-1>
- eVRD, 2021. Pravni režimi varstva kulturne dediščine eVRD
<https://gisportal.gov.si/portal/apps/webappviewer/index.html?id=403a54629867466e940983d70a16ad9e>
- INIS, 2018. 5G.
<http://www.inis.si/index.php?id=410&L=680#.X7IGblBDCUk>
- Life Slovenija, 2015. Razstava: gradbeni odpadki v ponovno uporabo namesto v naravo
<https://lifeslovenija.si/razstava-gradbeni-odpadki-v-ponovno-uporabo-namesto-v-naravo/>
- KES, 2009. Delovni dokument služb komisije: Spremeni dokument k beli knjigi Prilagajanje podnebnim spremembam: evropskemu okviru za ukrepanje naproti: Vplivi podnebnih sprememb na zdravje ljudi, živali in rastlin, Komisija evropskih skupnosti.
https://ec.europa.eu/health/archive/ph_threats/climate/docs/com_2009-147_sl.pdf
- MI, 2015. Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030, Ministrstvo za infrastrukturo RS
- Mladina, 2021. Protipotresni obnovi se ne posveča posebne pozornosti
<https://www.mladina.si/207324/protipotresni-obnovi-se-ne-posveca-posebne-pozornosti/>
- NIJZ, 2019. Varno kopanje v površinskih vodah – Naravna kopališča in kopalna območja v Sloveniji.
https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/priporocila_povrsinske_vode_regije_2019_koncna_1.pdf
- NIJZ, 2021. NIJZ podatkovni portal
https://podatki.nijz.si/pxweb/sl/NIJZ%20podatkovni%20portal/?px_language=sl&px_db=NIJZ%20podatkovni%20portal&rxid=434d526c-b733-4807-93a6-45eb0ed1fd0a
- MORS, 2021. Ogroženost Slovenije. Ministrstvo za obrambo.
<http://www.sos112.si/slo/page.php?src=os1.htm>
- MOP, 2016. Strateški okvir prilagajanja podnebnim spremembam.
https://podatki.nijz.si/pxweb/sl/NIJZ%20podatkovni%20portal/?px_language=sl&px_db=NIJZ%20podatkovni%20portal&rxid=434d526c-b733-4807-93a6-45eb0ed1fd0a
- MOP, 2017. Poročilo o stanju okolja v Republiki Sloveniji v letu 2017. Ministrstvo RS za okolje in prostor.
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/porocilo-o-okolju-2021/porocila-o-okolju-v-sloveniji-1996-2002-2009-2017/>

- MOP, 2021. Hrup v okolju, Ministrstvo za okolje in prostor RS.
<https://www.gov.si teme/hrup-v-okolju/>
- MOP, 2021a. Operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027 (osnutek)
- MZ, 2021. MONITORING PITNE VODE 2020 - LETNO POROČILO O PITNI VODI V LETU 2020
- MZ, 2021a. Zmanjševanje izpostavljenosti radonu, Uprava Republike Slovenije za varstvo pred sevanji Ministrstvo za zdravje
<https://www.gov.si teme/zmanjševanje-izpostavljenosti-radonu/>
- SURS, 2021. SiStat, Statistični urad RS
<https://pxweb.stat.si/SiStat/en>
- VIIRS, 2019, Light pollution map.
<https://www.lightpollutionmap.info/#zoom=7&lat=5814701&lon=1695666&layers=B0TFFFFFFFFF>
- Vlada RS, 2019, Operativni program nadzora nad onesnaževanjem zraka (OPNOZ), Ljubljana, oktober 2019
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Zrak/zrak-emisije/OPNOZ.docx>
- Vlada RS, 2020. Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt Slovenije (NEPN), 28.2.2020,
<https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebni-nacrt/>
- Žiberna, I., Ivajnšič, D., 2018. Daljinsko zaznavanje svetlobne onesnaženosti v Sloveniji. Revija za geografijo-Journal for Geography, 13(1), 113-132.

4.2 ZAKONODAJA

- Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030 (ReNPVO20–30) (Uradni list RS, št. 31/20)
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLO1985>
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-1) (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg, 84/18 – ZIURKOE in 158/20)
- <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1545>
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg) URL: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4144>
- Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05)
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NAVO607>
- Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost, OJ L 57, 18.2.2021, p. 17–75
- Uredba (EU) 2020/852 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088